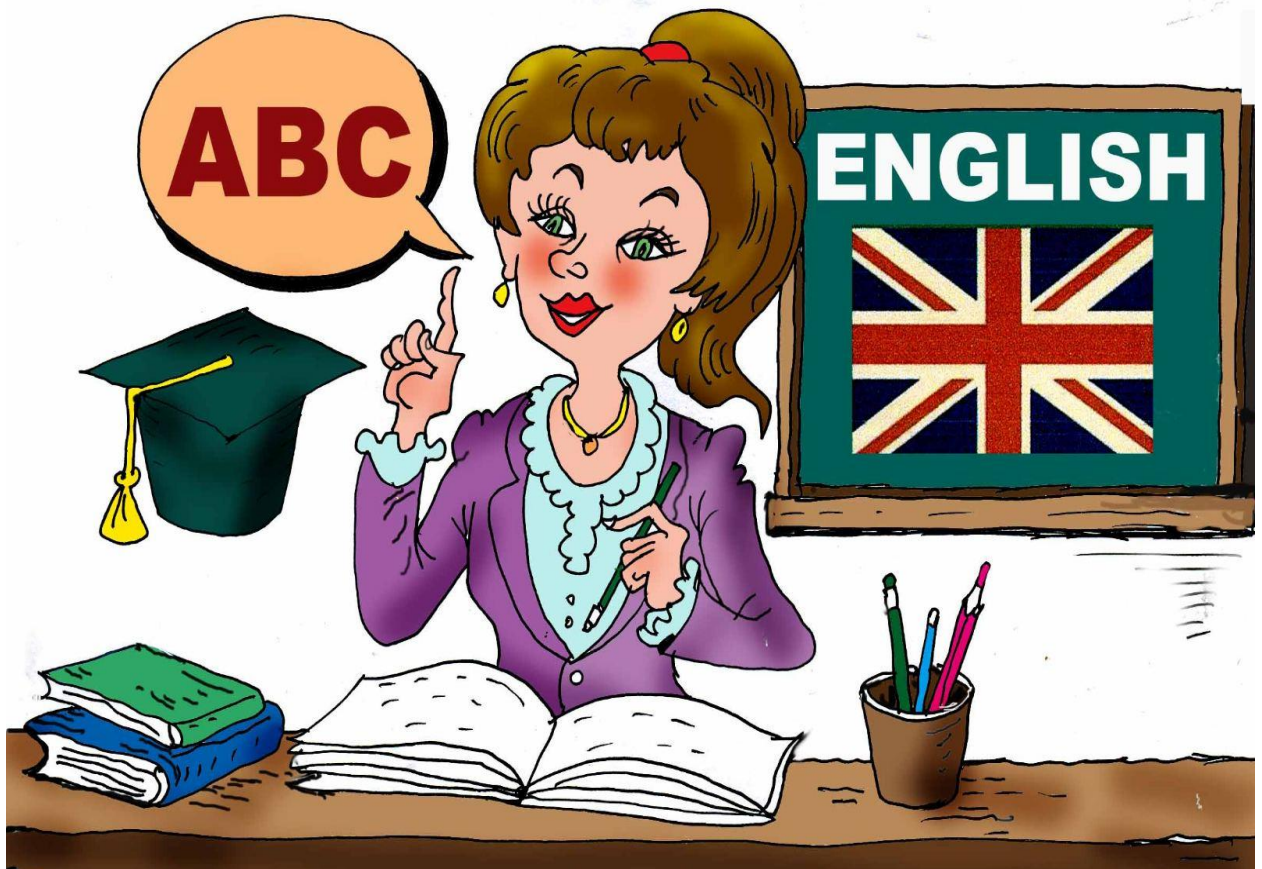

Людмила Биркун
Віра Пономарьова
Любов Маримонська

ОГЛЯД ПРОФЕСІЙНОГО СТАНДАРТУ «ВЧИТЕЛЬ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ»

Методичні рекомендації з педагогічної практики для студентів-бакалаврів галузі знань А
«Освіта», спеціальності А4 «Середня освіта»

Київ 2025

УДК 811.111:373.3/.5:005.336.3

Рекомендовано Вченою радою Навчально-наукового інституту філології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 8 від 22.04. 2025р.)

Рецензенти:

Сем'ян Н.В., кандидат педагогічних наук, доцент Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Закомірний І.М., кандидат педагогічних наук, Управління культури Деснянської районної в місті Києві державної адміністрації

Биркун, Л. В., Пономарьова, В. А., Маримонська, Л. А. (2025). *Огляд професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти»: Методичні рекомендації з педагогічної практики для студентів-бакалаврів галузі знань А «Освіта», спеціальності А4 «Середня освіта»* (Г. А. Майоренко, худож. оформл.; 82 с.). Київ: [Назва видавництва].

Методичні рекомендації розраховані на студентів-бакалаврів галузі знань А «Освіта», спеціальності А4 «Середня освіта», які проходять педагогічну практику «Основи функціонування закладу середньої освіти» та «Функції класного керівника» освітньої програми.

Матеріали видання можуть бути корисними для науково-педагогічних і педагогічних працівників ЗВО, центрів підвищення кваліфікації, керівників ЗЗСО, методистів, менторів, а також усіх, хто зацікавлений у якісному впровадженні положень Нової української школи в професійну діяльність учителя

У рекомендаціях окреслено зміни у структурі та змісті Професійного стандарту, актуалізовано особливості професійних кваліфікацій учителя та умови їх присвоєння.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Огляд змін у структурі та змісті професійного стандарту вчителя (2024 рік)	7
Інструкція для усвідомленого читання Професійного стандарту вчителя та нормативних документів	12
Нормативно-правове і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу для поглибленого розуміння професійного стандарту	15
Функції вчителя згідно нового професійного стандарту НУШ. ...	17
Трудова функція №1. Навчання здобувачів освіти предметів (інтегрованих курсів)	17
Трудова функція №2. Партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу	28
Трудова функція №3. Участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища	37
Трудова функція №4. Проведення освітнього процесу	44
Трудова функція №5. Безперервний професійний розвиток ..	53
ПІДСУМКОВЕ ТЕСТУВАННЯ	60
АНКЕТА	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	80
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ	81
.....	

ВСТУП

Запропоновані методичні рекомендації є оглядом Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», оновленого у 2024 році.

Метою огляду є представлення загальної характеристики цього нормативного документа з акцентом на діяльність вчителя іноземних мов в умовах реформування шкільної освіти за концепцією Нової української школи, виокремлення ключових положень, завдань та вимог до професійної діяльності вчителя іноземних мов в нових умовах, а також надання студентам – майбутнім вчителям іноземної мови списку питань, літератури та готових тестів для контролю та самоконтролю для формування професійної компетентності вчителя іноземної мови, розробки стратегії індивідуального професійного розвитку, успішного проходження сертифікаційних процедур та підвищення кваліфікації.

Новий Професійний стандарт "Вчитель закладу загальної середньої освіти" був затверджений наказом МОН України від 29 серпня 2024 року № 1225. Освіта в Україні перебуває на етапі глибокого системного оновлення, що передбачає не лише трансформацію змісту навчання, а й зміну підходів до організації освітнього процесу. Підвищення якості педагогічної діяльності стає ключовим чинником цих змін. Професійний учитель, здатний самостійно планувати свій розвиток, критично осмислювати власну діяльність, впроваджувати інноваційні освітні технології й орієнтуватися на потреби кожної дитини, визнається основною рушійною силою змін в системі загальної середньої освіти.

Стандарт розглядається як базовий орієнтир для організації діяльності вчителя, встановлює чіткі вимоги до його професійної компетентності, а також окреслює очікувані результати його професійної діяльності. Він також сприяє уніфікації підходів до оцінювання кваліфікації вчителів,

забезпеченню прозорості кадрових рішень у школах, формуванню системи мотивації та заохочення професійного зростання педагогічних працівників.

Документ також відіграє важливу роль у розробці та оновленні освітніх програм у педагогічних університетах, а також програм підвищення кваліфікації. Відповідність таких програм положенням стандарту дозволяє адаптувати зміст навчання до реальних потреб школи, суспільства й викликів часу.

Крім того, стандарт слугує основою для професійного саморозвитку вчителя. Завдяки чітко окресленим компетентнісним орієнтирам, кожен педагог має можливість самостійно аналізувати свій рівень підготовки, планувати шляхи професійного вдосконалення, розвивати власні сильні сторони й долати виявлені прогалини. Це формує в педагогічному середовищі культуру безперервного професійного розвитку, що є одним із ключових принципів Нової української школи.

У процедурі сертифікації та атестації вчителів Професійний стандарт використовується як базовий документ, що дозволяє здійснювати об'єктивне оцінювання кваліфікації педагогічних працівників за єдиними критеріями. Це підвищує довіру до сертифікаційних процедур, стимулює вчителів до самовдосконалення та відкриває нові можливості для кар'єрного зростання.

У практиці роботи закладів загальної середньої освіти стандарт допомагає формулювати посадові інструкції, критерії добору кадрів, систем мотивації та заохочення, що дає вчителям чіткі і зрозумілі орієнтири подальшого розвитку.

Професійні спільноти вчителів також активно звертаються до змісту стандарту, використовуючи його як спільну платформу для професійного обговорення, обміну досвідом та вирішення спільних проблем. Це сприяє налагодженню ефективної співпраці між вчителями, розвитку колегіальності та підвищенню професійної культури.

Сучасна редакція стандарту враховує актуальні виклики сьогодення – збройний конфлікт, кризові явища у сфері охорони здоров'я, необхідність

гнучких форматів навчання, забезпечення психологічної стійкості як вчителів, так і учнів. Відповідно, документ доповнено новими компетентностями, такими як відповідальність, автономність, комунікація, що суттєво розширює професійний профіль учителя.

Отже, Професійний стандарт вчителя є не лише нормативним актом, а ефективним дієвим механізмом розвитку як самого вчителя, так і всієї системи освіти. Він забезпечує цілісність підходів, підтримує якість освітнього процесу й дозволяє адаптувати школу до нових реалій і викликів.

Запропоновані методичні рекомендації не лише пояснюють основні положення Професійного стандарту, але й орієнтують на формування усвідомленого ставлення до професійної діяльності. Для викладача – це *інструмент підготовки кваліфікованих фахівців*, для студента – *дороговказ до зрілої педагогічної ідентичності*, для вчителя – *основа для впевненого професійного поступу*.

Ознайомлення зі змістом стандарту та його глибоке розуміння є важливою умовою не лише для професійного зростання окремого вчителя, а й для розвитку освітньої системи України загалом. Формування компетентного, відповідального, сучасного вчителя - це шлях до побудови сильної, конкурентоспроможної школи майбутнього.

ОГЛЯД ЗМІН У СТРУКТУРІ ТА ЗМІСТІ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНДАРТУ ВЧИТЕЛЯ (2024 РІК)

Оновлений у 2024 році Професійний стандарт вчителя закладу загальної середньої освіти відображає прагнення до модернізації вимог до педагогічної професії відповідно до сучасних викликів та потреб освітньої системи України. Особливо актуальним це оновлення є для вчителів англійської мови, адже враховує виклики багатомовного освітнього середовища, цифровізації та нових підходів до викладання іноземних мов. Цей документ не лише кодифікує вимоги до професійних компетентностей учителів, а й пропонує інструменти самооцінки, планування професійного розвитку, проходження атестації та підвищення кваліфікації.

Новий Професійний стандарт охоплює педагогічні посади, діяльність яких пов'язана з реалізацією освітніх програм у ЗЗСО (відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 14 червня 2000 р. № 963), і слугує основою для оновлення освітньо-професійних програм, розроблення навчальних планів для підготовки майбутніх вчителів, формування програм підвищення кваліфікації, укладання посадових інструкцій педагогічних працівників, організації консультацій, супроводу вчителів у центрах професійного розвитку реалізації індивідуального шляху розвитку.

Методичні рекомендації, укладені на основі положень Професійного стандарту, призначені для керівників ЗЗСО, викладачів закладів вищої та післядипломної педагогічної освіти, вчителів, центрів професійного розвитку та суб'єктів підвищення кваліфікації. Їх мета - надати практичну допомогу в розумінні й застосуванні документа у процесі підготовки вчителів, їх оцінювання та фахового вдосконалення.

У змісті методичних рекомендацій використано термін «вчитель» як узагальнений, без фемінітивів, що відповідає визначенням, закріпленим у самому Професійному стандарті.

Для ефективного застосування професійного стандарту вчителем іноземної мови важливо розуміти такі базові поняття:

Знання - це усвідомлена й засвоєна інформація про методику викладання іноземної мови, мову як систему, міжкультурні особливості та сучасні освітні технології. Це знання є основою для свідомого планування та проведення уроків.

Уміння / навички - це здатність застосовувати набуті знання на практиці, зокрема: володіти критичним і креативним мисленням, добирати завдання відповідно до рівня учнів, використовувати методи комунікативного навчання, працювати з автентичними матеріалами тощо.

Комунікація - це вміння ефективно взаємодіяти з учнями, колегами та батьками, організовувати навчальний діалог, пояснювати граматичні структури, коментувати помилки та мотивувати учнів до спілкування іноземною мовою.

Відповідальність і автономія - це готовність вчителя самостійно приймати педагогічні рішення, планувати власний розвиток, оновлювати знання, впроваджувати інновації та відповідати за навчальні результати учнів.

Ці поняття гармонізовані з положеннями Закону України «Про освіту» (2017), Національної рамки кваліфікацій (постанова КМУ № 1341 від 23.11.2011), а також Методичних рекомендацій щодо розроблення професійних стандартів, затверджених Національним агентством кваліфікацій.

Новий документ значно відрізняється як за структурою, так і за змістовним наповненням, у порівнянні з редакцією 2020 року. Нижче подано стислий огляд ключових змін.

1. Оновлена структура документа

Оновлений стандарт складається з дев'яти розділів, які логічно пов'язані між собою. Вони чітко описують професійні вимоги до вчителя, його функціональні обов'язки та компетентності. Основна відмінність нової

структури полягає у відмові від поділу компетентностей на загальні та професійні, як це було передбачено в попередній редакції. Тепер загальні компетентності розглядаються наскрізно, тобто інтегруються в кожен з трудових функцій, а не винесені окремим блоком.

2. Оптимізація кількості компетентностей

У новій редакції зменшено загальну кількість компетентностей з 15 до 12, що спростило сприйняття та застосування документа. Наприклад, у межах трудової функції «Безперервний професійний розвиток» кількість компетентностей скорочено з трьох до однієї. Це свідчить про спробу зробити стандарт більш цілісним, логічно вивіреним та зручним для практичного використання.

3. Опис трудових функцій та розширення структури компетентностей

У 2024 році збережено п'ять основних трудових функцій, але їх опис змінено. Тепер структура кожної компетентності включає *знання, вміння, навички, здатності*, а також додано нові компоненти: *комунікація, відповідальність, автономія*.

Це суттєве нововведення розширює уявлення про професійний образ сучасного вчителя як фахівця, здатного не лише передавати знання, а й ефективно взаємодіяти, приймати рішення та нести відповідальність за результати своєї діяльності.

4. Конкретизація мовно-комунікативної компетентності

Особливої уваги заслуговує деталізація мовно-комунікативної компетентності (A1). У 2024 році вона включає не лише володіння державною мовою, а й здатність навчати нею, враховуючи особливості мовного середовища, а також викладати іноземними мовами (для вчителів відповідних предметів). Такий підхід відповідає вимогам багатомовної освітньої реальності України.

5. Трудові функції та відповідні компетентності

Зміст окремих трудових функцій уточнено. Наприклад:

Функція «Участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища» у 2024 році включає лише дві компетентності (*інклюзивну та здоров'язберезувальну*), замість трьох, як раніше.

Назву функції «Управління освітнім процесом» змінено на «*Проведення освітнього процесу*», з уточненням відповідних компетентностей (*прогностичної, організаційної, оцінювально-аналітичної*).

Для функції «Безперервний професійний розвиток» залишено лише одну ключову компетентність - *здатність до навчання впродовж життя*, але її зміст деталізовано відповідно до нових підходів.

6. Професійні кваліфікації вчителя

Оновлений стандарт чітко визначає *три* професійні кваліфікації: *Вчитель-фаховий молодший бакалавр* (5 рівень НРК), *Вчитель-бакалавр* (6 рівень НРК), *Вчитель-магістр* (7 рівень НРК).

Описано вимоги до здобуття кожної з кваліфікацій, зокрема можливість їх присвоєння на основі результатів формальної, неформальної та інформальної освіти, а також роботи за фахом протягом одного року з подальшим підтвердженням у кваліфікаційному центрі. Такий підхід забезпечує гнучкість та відкритість освітньої системи до різних траєкторій професійного становлення.

7. Визначення необхідних засобів праці

Вперше в стандарті детально подано перелік засобів праці, необхідних для реалізації трудових функцій вчителя. Це включає: *комп'ютерну техніку* (ноутбук, проектор, принтер тощо), *нормативно-правові документи з охорони здоров'я, інклюзії, протидії булінгу, навчальні та дидактичні матеріали*.

Особливо наголошено на забезпеченні умов безпеки та доступності освітнього середовища, що є актуальним в умовах воєнного стану та реформування інклюзивної освіти.

8. Застосування стандарту різними цільовими групами

Професійний стандарт орієнтований на широке коло учасників освітнього процесу: вчителів, керівників ЗЗСО, супервізорів, наставників, студентів педагогічних спеціальностей, працівників центрів професійного розвитку, кваліфікаційні центри та заклади освіти.

Окремим розділом подано таблицю з прикладами застосування стандарту кожною з цих груп. Це дозволяє реалізувати індивідуальну траєкторію професійного розвитку вчителя, спланувати підвищення кваліфікації, розробити посадові інструкції та організувати ефективну педагогічну інтернатуру.

Оновлений Професійний стандарт вчителя 2024 року є комплексним, гнучким і сучасним документом, що не лише встановлює вимоги до фахової діяльності вчителя, а й відкриває нові можливості для його кар'єрного зростання. Він враховує актуальні виклики - цифровізацію освіти, інклюзію, роботу в умовах кризи – і, водночас, підтримує безперервний розвиток освітянської спільноти.

Особливої ваги набуває проведення огляду цього стандарту як елементу профорієнтаційної роботи. Ознайомлення зі змістом документа допомагає студентам педагогічних спеціальностей, зокрема майбутнім вчителям англійської мови, краще розуміти суть професії, усвідомлювати сучасні вимоги до викладання іноземних мов та обирати шлях, пов'язаний із працею в закладах освіти.

Таким чином, Професійний стандарт виступає не лише інструментом оцінювання, а й мотиваційним ресурсом для формування компетентного, відповідального, сучасного вчителя англійської мови майбутнього.

ІНСТРУКЦІЯ ДЛЯ УСВІДОМЛЕНОГО ЧИТАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНДАРТУ ВЧИТЕЛЯ ТА НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ

Шановні студенти педагогічних спеціальностей, вчителі, викладачі й усі учасники освітнього процесу!

Для більш глибокого розуміння суті та значення Професійного стандарту вчителя, пропонуємо вам усвідомлено прочитати цей документ, а також ознайомитися з основними нормативно-правовими актами, які його супроводжують.

Це не формальність - це ваш крок до професійного зростання, свідомого вибору освітнього шляху та підготовки до викликів сучасної школи.

1. Поставте собі запитання перед читанням

- ✓ Навіщо мені знати структуру Профстандарту?
- ✓ Як я можу використати ці знання в практичній діяльності?
- ✓ Що цей документ змінює у підходах до професії вчителя?

Мета: налаштуватися на читання не як "офіційного тексту", а як джерела для власного розуміння, планування й саморозвитку.

2. Прочитайте Професійний стандарт по частинах

Читайте один розділ за раз. Після кожного – запишіть коротко:

- ✓ Що нового я дізнався?
- ✓ Які з цих вимог я вже виконую?
- ✓ Над чим потрібно працювати?

Рекомендується створити особистий конспект або таблицю «Мої компетентності – Мої кроки для зростання».

3. Ознайомтесь із нормативною базою

Перейдіть за посиланнями (див. перелік у документі) та прочитайте змістовні частини законів та постанов. Зверніть увагу на:

- ✓ права та обов'язки вчителів;
- ✓ поняття професійної кваліфікації;
- ✓ вимоги до атестації та сертифікації;
- ✓ терміни: «компетентність», «автономія», «трудова функція».

Ці нотатки допоможуть вам під час складання портфоліо, проходження практики чи участі в атестації.

4. Проведіть самоаналіз

Створіть аналітичну таблицю (у Google Sheets або зошиті):

Назва розділу	Що зрозуміло?	Що нове?	Що викликає запитання?	Які дії я можу здійснити вже зараз?

5. Поділіться висновками під час обговорення на семінарському занятті (для студентів) або з колегами

Обговоріть із групою або колегами рубрики **Питання до змісту** та **Питання для дискусії**. Проаналізуйте Закон України "Про освіту", 2017.

- ✓ Що було несподіваним? (Закон України "Про повну загальну середню освіту", 2020)
- ✓ Які ідеї варто впровадити у роботу школи/вишу?
- ✓ Як ці документи змінюють бачення вашої ролі як вчителя?

Обговорення створює нове бачення і формує культуру підтримки у професійній спільноті.

6. Опрацювання списку джерел за темами

Тема	Ключові джерела
1. Структура і зміст стандарту	Закон «Про освіту» (2017); Постанова КМУ № 373 (2017); Методичні рекомендації НАК (2023)
2. Компетентності й функції	Нац. рамка кваліфікації (Постанова КМУ № 1341); Постанова № 963
3. Присвоєння кваліфікацій	Постанови КМУ № 620, № 956, № 986; Наказ МОН № 452
4. Роль вчителів у реалізації	Методичні рекомендації (2021); Закон «Про повну загальну середню освіту» (2020)

«Професійний стандарт - це не контроль, а компас. Він не обмежує, а відкриває горизонти. І чим краще ви його зрозумієте, тим упевненішими станете як майбутній учитель».

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ І НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ДЛЯ ПОГЛИБЛЕНОГО РОЗУМІННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНДАРТУ

Верховна Рада України. (2017). *Закон України "Про освіту" № 2145-VIII від 05.09.2017.* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

Верховна Рада України. (2020). *Закон України "Про повну загальну середню освіту" № 463-IX від 16.01.2020.* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>

Верховна Рада України. (1971). *Кодекс законів про працю України.* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

Національне агентство кваліфікацій. (2023). *Методичні рекомендації щодо розроблення професійних стандартів.* <https://nqa.gov.ua/uploads/multiple-input/63d3be768f7b1.pdf>

Кабінет Міністрів України. (2011). *Постанова № 1341 від 23.11.2011 "Про затвердження Національної рамки кваліфікацій".* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>

Кабінет Міністрів України. (2000). *Постанова № 963 від 14.06.2000 "Про затвердження Переліку посад педагогічних та науково-педагогічних працівників".* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-2000-%D0%BF#Text>

Кабінет Міністрів України. (2022). *Постанова № 620 від 16.06.2021 (у редакції від 27.09.2022) "Про затвердження Положення про Реєстр кваліфікацій".* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/620-2021-%D0%BF#Text>

Кабінет Міністрів України. (2021). *Постанова № 986 від 22.09.2021 "Про затвердження Порядку акредитації кваліфікаційних центрів"*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/986-2021-%D0%BF#Text>

Кабінет Міністрів України. (2021). *Постанова № 576 від 02.06.2021 "Про затвердження Порядку визнання в Україні професійних кваліфікацій, здобутих в інших країнах"*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-2021-%D0%BF#Text>

Кабінет Міністрів України. (2021). *Постанова № 956 від 15.09.2021 "Про затвердження Порядку присвоєння та підтвердження професійних кваліфікацій кваліфікаційними центрами"*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/956-2021-%D0%BF#Text>

Кабінет Міністрів України. (2017). *Постанова № 373 від 31.05.2017 "Про затвердження Порядку розроблення, введення в дію та перегляду професійних стандартів"*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2017-%D0%BF#Text>

Міністерство освіти і науки України. (2021). *Наказ № 452 від 22.04.2021 "Про затвердження Типового положення про кваліфікаційний центр"* (zareєстровано в Мін'юсті 17.06.2021 за № 804/36426). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0804-21#Text>

Oxford University Press. (1998). *Communicative Methods and Materials in English Language Teaching*. Retrieved from https://elt.oup.com/general_content/ua/cmmelt?srsId=AfmBOoqCadVlr-iECeP9sBmalIFx6C8P3a-UWJf5G_Cff89FrKtA-UjE&cc=gb&selLanguage=en

ФУНКЦІЇ ВЧИТЕЛЯ ЗГІДНО НОВОГО ПРОФЕСІЙНОГО СТАНДАРТУ НУШ.

ТРУДОВА ФУНКЦІЯ №1. НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПРЕДМЕТІВ (ІНТЕГРОВАНІХ КУРСІВ)

Головна мета діяльності вчителя - це організація ефективного навчання та виховання учнів, що потребує володіння сучасними методиками та розвитку ключових професійних компетентностей.

Тема 1.1 Мовно-комунікативна компетентність

Мовно-комунікативна компетентність вчителя іноземної мови охоплює не лише здатність володіти іноземною мовою на високому рівні, а й уміння ефективно навчати нею. Такий учитель сприяє розвитку усного й писемного мовлення учнів, формує навички міжкультурної комунікації та створює мовне середовище, що мотивує до використання мови у реальних життєвих ситуаціях.

Компетентний вчитель іноземної мови - це не лише мовний фахівець, а й фасилітатор, який уміє адаптувати викладання відповідно до рівня володіння мовою учнів, враховує їх культурне походження, навчальні потреби та стилі навчання. Він формує мовно-комунікативну спроможність кожного учня, підтримуючи розвиток автономії у вивченні мови.

Мовно-дидактична компетентність учителя охоплює :

А 1.1. Володіння державною мовою

Учитель володіє державною мовою в усній і письмовій формах, демонструє правильне, грамотне мовлення у професійній діяльності. Він використовує методи, що сприяють збагаченню мовлення учнів, формує в них уміння чітко й аргументовано висловлювати думки, почуття та ставлення. Учитель забезпечує ефективну комунікацію державною мовою з

усіма учасниками освітнього процесу, дотримується вимог мовного законодавства та підтримує мовну стійкість навіть у складних комунікативних ситуаціях.

А 1.2. Урахування мовного середовища (корінні народи / нацменшини)

Учитель адаптує навчальний процес відповідно до мовного середовища учнів, використовуючи їхній культурний і мовний досвід як ресурс для навчання. Він виявляє повагу до мовних прав представників корінних народів і національних меншин, забезпечує підтримку міжкультурної взаємодії у класі.

Учитель діє відповідально, захищаючи права учнів на вільне використання рідної мови, сприяє розвитку толерантності, поваги до різноманіття та формуванню відкритості до інших культур.

А 1.3. Навчання іноземної мови (для вчителів іноземної мови)

Учитель володіє іноземною мовою на рівні, достатньому для професійної взаємодії, уміє чітко пояснювати матеріал, формулювати думки та ефективно комунікувати в освітньому середовищі. Він стимулює учнів до практичного використання мови в реальних ситуаціях, розвиваючи їхні комунікативні навички.

Учитель демонструє мовно-дидактичну компетентність: добирає й адаптує автентичні матеріали, проєктує навчальні завдання відповідно до рівня володіння мовою, цільових компетентностей та потреб учнів.

У своїй роботі використовує різноманітні підходи до навчання, зокрема комунікативний, інтерактивний, CLIL (Content and Language Integrated Learning) та навчання на основі завдань (task-based learning), забезпечуючи сучасний і ефективний освітній процес.

А 1.4. Формування мовно-комунікативних навичок учнів

Учитель розвиває в учнів здатність до ефективної взаємодії, навчає конструктивної комунікації та самовираження в усній і письмовій формах. Він створює умови для відкритого та результативного спілкування в

класі, формує позитивне мовне середовище, де кожен учень може без страху висловлювати свої думки.

Учитель іноземної мови формує в учнів компетентність навчання впродовж життя: навчає самостійно працювати з текстами, відео та аудіоматеріалами, користуватися онлайн-словниками, вести мовні щоденники, ставити власні навчальні цілі та оцінювати свій прогрес.

Ефективні методики для досягнення цієї мети : а) проєктне навчання, де учні досліджують культурні або соціальні теми країни, мову якої вивчають; б) методика фліп-класу, де учні самостійно опановують теоретичний матеріал, а на уроці виконують практичні завдання; в) стратегії рефлексії, зокрема ведення портфоліо успіху, що допомагає усвідомлювати власні досягнення.

У викладанні іноземних мов розвиток **критичного мислення** та **творчої компетентності** можливий завдяки дискусіям і дебатам на актуальні теми з використанням аргументованих висловлювань; аналізу текстів, у тому числі художніх і публіцистичних, із подальшим обговоренням; рольовим іграм (наприклад, моделювання ситуацій у подорожі чи інтерв'ю); методу проєктів, де учні створюють презентації, відеоролики, постери іноземною мовою; методам проблемного навчання, де учні вирішують ситуації, що вимагають нестандартного підходу.

Ознайомтесь зі змістом Трудової функції №1 за посиланням: Міністерство освіти і науки України. (2024). Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (Наказ № 1225 від 29 серпня 2024 року):

https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2024/09/Nakaz_MON_1225.pdf

Питання до змісту:

1. Для чого потрібний професійний стандарт?
2. Які складові включає мовно-комунікативна компетентність?
3. Наскільки важливо в сучасних умовах української освіти формувати і розвивати здатність забезпечувати здобувачам освіти навчання державною мовою?

4. Що означає здатність забезпечувати здобувачам освіти навчання з урахуванням особливостей мовного середовища в закладі освіти мовою відповідного корінного народу або національної меншини України. Наведіть приклади.

5. Яке власне визначення ви можете надати здатності забезпечувати навчання здобувачів освіти іноземної мови та спілкуватися іноземною мовою у професійному колі (для вчителів іноземної мови)?

6. Поясніть, як ви розумієте здатність формувати й розвивати мовно-комунікативні вміння й навички здобувачів освіти. Зазначте вимоги, які висуваються в цільовому освітньому документі для формування цієї компетентності.

7. Чи погоджуєтесь ви з твердженням, що мовно-комунікативна компетентність - це лише вміння правильно формулювати думки? Обґрунтуйте відповідь.

8. Яким чином рівень мовно-комунікативної компетентності вчителя впливає на навчальні результати учнів?

9. Чи має вчитель адаптувати навчальні матеріали з урахуванням мовної ситуації в регіоні? Як це може виглядати на практиці?

10. Чи є навчання мовам засобом інтеграції міжпредметних зв'язків? Наведіть приклади з вашого досвіду.

Питання для дискусії:

Чи може вчитель іноземної мови ефективно формувати мовно-комунікативну компетентність учнів без урахування принципів інклюзивності, міжпредметної інтеграції та цифрової автономії учня? Як поєднати ці аспекти у практиці сучасного уроку?

Порівняйте і аргументуйте:

Що включає міжкультурна іншомовна комунікативна компетентність і чи це поняття набагато ширше аніж поняття мовно-комунікативної компетентності? Аргументуйте свою точку зору.

Список рекомендованих джерел для ознайомлення:

1. Міністерство освіти і науки України. (2020). *Професійний стандарт вчителя закладу загальної середньої освіти*. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vsi-novyny/2020/12/31/profesijnij-standart-vchitelya.pdf>
2. Кабінет Міністрів України. (2018). *Нова українська школа: концептуальні засади реформи середньої школи*. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Book-ENG.pdf>
3. Council of Europe. (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment – Companion volume*. <https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2020/16809ea0d4>
4. Савченко, О. Я. (2019). *Теоретичні та методичні засади реалізації концепції Нової української школи*. Педагогічна думка.
5. Ворон, Т. В., & Коваленко, О. М. (2021). Формування мовно-комунікативної компетентності учнів у контексті реалізації концепції НУШ. *Педагогічний дискурс*, (30), 45–52.
6. Український центр оцінювання якості освіти. (2021). *Методичні рекомендації щодо підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання з української мови та літератури*. <https://testportal.gov.ua>
7. Рада Європи. (2003). *Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання* (С. Ю. Ніколаєва, наук. ред.; пер. з англ.). Київ: Ленвіт.
8. Ніколаєва, С. Ю. (Ред.). (2013). *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика* (590 с.). Київ: Ленвіт. ISBN 978-966-7548-44-3 (розділи 6-9).
9. Балуба, І., Венгловська, О., Новик, І., & Стягунова, О. (2024). *Застосування професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти»: Методичні рекомендації* (54 с.). Київ: УІРО.

Тема 1.2 Предметно-методична компетентність

Ознайомтеся:

Для вчителя іноземної мови ця компетентність охоплює його/її здатність організовувати якісне навчання відповідно до стандартів, ефективно добирати методики та формувати в учнів не лише мовні, а й загальнопредметні й ціннісні орієнтири.

А 2.1. Здатність моделювати зміст освіти відповідно до очікуваних результатів навчання

Майбутній учитель повинен уміти адаптувати матеріал під рівень учнів, визначати структуру курсу й логіку подачі тем. Це допомагає будувати зрозумілий і результативний урок.

Викладаючи іноземну мову, учитель планує поступове формування мовленнєвих навичок (слухання, говоріння, читання і письма), орієнтуючись на вимоги досягнення певного рівня володіння мовою (відповідно до CEFR), забезпечує цілісність і логічність змісту, адаптує завдання і теми до реальних комунікативних потреб учнів.

А 2.2. Здатність формувати ключові компетентності та наскрізні вміння

Учитель формує в учнів уміння аналізувати, комунікувати, працювати в команді, самостійно вчитися - не лише знати мову, а й уміти її застосовувати на практиці.

Учитель іноземної мови розвиває в учнів здатність використовувати мову в реальних життєвих ситуаціях, стимулює критичне мислення, вчить вести діалоги, обговорення, працювати над спільними проєктами та шукати інформацію іноземною мовою. Він формує навички самостійного навчання, мотивацію до безперервного розвитку і здатність відповідально діяти у багатомовному та багатокультурному середовищі.

A2.3. Здатність здійснювати інтегроване навчання

Учитель має поєднувати іноземну мову з іншими галузями знань - наприклад, історією, літературою, географією - щоб показати реальне використання мови та сприяти розвитку системного мислення.

A2.3. Здатність добирати й використовувати сучасні методики та технології

Майбутній фахівець повинен орієнтуватися в методах навчання мови, зокрема комунікативному, проєктному, змішаному, а також вміти працювати з цифровими ресурсами (Wordwall, Padlet, LearningApps тощо).

Здатність формувати ціннісні ставлення

Уроки іноземної мови – це не лише про лексику і граматику. Це ще й про розвиток поваги до інших культур, міжкультурного порозуміння та виховання особистості.

Питання до змісту:

1. Які складові включає предметно-методична компетентність?
2. Наскільки важливо в сучасних умовах української освіти формувати і розвивати здатність формувати ціннісні ставлення в здобувачів освіти?
3. Що означає здатність добирати і використовувати сучасні й ефективні методики і технології навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти. Наведіть приклади.
4. Яке власне визначення ви можете надати здатності здійснювати інтегроване навчання здобувачів освіти для вчителів іноземної мови?
5. Поясніть, як ви розумієте здатність формувати і розвивати в здобувачів освіти ключові компетентності і наскрізні вміння, визначені державними стандартами освіти. Зазначте вимоги, які висуваються в цільовому освітньому документі для формування цієї компетентності.
6. Здійсніть візуалізацію здатності моделювати зміст освіти відповідно до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти, визначених державними стандартами освіти. Використайте схему, таблицю та

діаграми для візуалізації обов'язкових результатів навчання учнів 11 класу загальноосвітньої школи із іноземної мови в плані лінгвосоціокультурної компетентності.

Порівняйте і аргументуйте:

Чим відрізняються ролі вчителя, який використовує комунікативну методологію, від ролей вчителя, котрий користується традиційними підходами, методами та прийомами. В якій методології реалізується роль вчителя як фасилітатора?

Список рекомендованої літератури:

1. Борщовецька, В. Д., & Ігнатенко, В. Д. (2018). *Основи методики навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх навчальних закладах* (122 с.). Біла Церква: БНАУ.
2. Ніколаєва, С. Ю. (Ред.). (2013). *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика* (590 с.). Київ: Ленвіт. ISBN 978-966-7548-44-3
3. Рада Європи. (2003). *Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання* (С. Ю. Ніколаєва, наук. ред.; пер. з англ.). Київ: Ленвіт.
4. Міністерство освіти і науки України. (2020). *Державний стандарт базової середньої освіти*. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/09/01/standart-bazovoyi-serednoyi-osvity.pdf>
5. Міністерство освіти і науки України. (2011). *Типові навчальні програми для учнів 10–11 класів закладів загальної середньої освіти. Іноземна мова (рівень стандарту)*. <https://mon.gov.ua>
6. Савченко, О. Я. (Ред.). (2020). *Нова українська школа: навчально-методичні рекомендації для вчителів*. Київ: МОН.
7. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment – Companion Volume. (2020). Council of

Europe. <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages>

Тема 1. 3 Інформаційно-цифрова компетентність

Ця компетентність дозволяє сучасному вчителю ефективно працювати з цифровими ресурсами, впроваджувати їх у навчальний процес, створювати власні електронні матеріали, забезпечувати безпеку інформації та формувати медіаграмотність учнів.

А 3.1. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію.

Майбутній учитель повинен вміти знаходити надійні цифрові ресурси для уроку, користуватися онлайн-платформами та перевіряти достовірність інформації.

У межах цієї складової:

- забезпечується ефективна комунікація за допомогою цифрових технологій;
- дотримуються принципи цифрової гігієни та захисту персональних даних.

А 3.2. Здатність ефективно використовувати наявні та створювати нові електронні ресурси.

Вчитель іноземної мови повинен вміти добирати, редагувати та комбінувати цифрові освітні матеріали, а також створювати власні ресурси (презентації, інтерактивні вправи, онлайн-ігри) для досягнення навчальних цілей.

У межах цієї складової забезпечується взаємодія між учасниками освітнього процесу для розробки та адаптації цифрових ресурсів та враховуються вимоги щодо авторського права та академічної доброчесності.

А3.3. Здатність використовувати цифрові технології в освітньому процесі.

Вчитель має застосовувати безпечне електронне освітнє середовище для організації та управління уроками, оцінювання учнів за допомогою цифрових сервісів і аналізу їхніх результатів.

У межах цієї складової забезпечується взаємодія з використанням різноманітних електронних засобів; учасникам освітнього процесу надається допомога у засвоєнні цифрових технологій та використанні захищених ресурсів.

Питання до змісту:

1. Які складові включає інформаційно-цифрова компетентність?
2. Що означає здатність здобувачів освіти орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію. Наведіть приклади.
3. Наскільки важливо в сучасних умовах української освіти формувати і розвивати здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію в здобувачів освіти?
4. Яке власне визначення ви можете надати здатності здобувачів освіти орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію?
5. Поясніть, як ви розумієте здатність ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) ресурси. Зазначте вимоги, які висуваються в цільовому освітньому документі для формування цієї компетентності.
6. Здійсніть візуалізацію здатності здобувачів освіти використовувати цифрові ресурси – сервіси, технології тощо. Використайте схему, таблицю та діаграми для візуалізації цифрових вмінь учнів 11 класу загальноосвітньої школи із іноземної мови в плані міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності.

Питання для дискусії:

Чи можна вважати вчителя компетентним у XXI столітті, якщо він не вміє критично оцінювати інформацію та ефективно використовувати цифрові ресурси у своїй професійній діяльності? Наскільки ця компетентність є основою сучасної мовної освіти?

Порівняйте і аргументуйте:

Охарактеризуйте таку теорію навчання як конективізм. Згадайте основні “за” і “проти” використання на практиці в середній школі теоретичні постулати конективізму.

Список рекомендованої літератури:

1. Європейська Комісія. (2006). *Цифрова компетентність у навчанні протягом життя: ключова компетентність для XXI століття*. Брюссель: Directorate-General for Education and Culture.
2. Рада Європи. (2003). *Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання* (С. Ю. Ніколаєва, наук. ред.; пер. з англ.). Київ: Ленвіт. (Оригінальна робота опублікована 2001 року)
3. Кабінет Міністрів України. (2020). *Державний стандарт базової середньої освіти*.
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/09/01/standart-bazovoyi-serednoyi-osvity.pdf>
4. Шапран, О. І., & Шапран, А. І. (2021). *Інформаційно-цифрова компетентність вчителя в умовах цифровізації освіти*. Педагогічний дискурс, (31), 72–78.
5. Ніколаєва, С. Ю. (Ред.). (2013). *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика* (590 с.). Київ: Ленвіт. ISBN 978-966-7548-44-3
6. European Commission. (2022). *Digital Competence Framework for Citizens 2.2 (DigComp)*. https://joint-research-centre.ec.europa.eu/digcomp_en
7. Яскевич, Н. В. (2019). Цифрова компетентність учителя: сучасні виклики та шляхи формування. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 72(4), 275–285. <https://doi.org/10.33407/itlt.v72i4.2809>

ТРУДОВА ФУНКЦІЯ №2. ПАРТНЕРСЬКА ВЗАЄМОДІЯ З УЧАСНИКАМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Тема 2.1. Психологічна компетентність

Ця компетентність передбачає здатність учителя іноземної мови розуміти, підтримувати та розвивати психоемоційний стан учнів, створюючи сприятливе середовище для їхнього особистісного й академічного зростання.

Б 1.1. Здатність враховувати вікові та індивідуальні особливості учні, створювати безпечну й доброзичливу атмосферу

Учитель має орієнтуватися на особливості мислення, уваги, пам'яті, мотивації учнів різного віку та рівня підготовки. Вміння забезпечити емоційний комфорт і взаємоповагу під час уроку, що сприяє зниженню тривожності й підвищенню залученості учнів.

Б 1.2. Здатність підтримувати розвиток позитивної самооцінки та особистісної ідентичності

Учитель формує в учнів упевненість у власних силах, відкритість до помилок, готовність до навчання без страху осуду. Вчитель заохочує учнів бачити помилки як природну частину процесу опанування нової мови, підтримує їхні перші успіхи, демонструє віру в їхні можливості, допомагає розвивати мовленнєву автономію та сприяє формуванню особистісної ідентичності у міжкультурному середовищі.

Б 1.3. Здатність формувати мотивацію до навчання, організовувати пізнавальну діяльність учнів.

Організація навчання так, щоб учні мали інтерес, бажання розвиватися, досягати цілей і відчували свій прогрес. Використання таких форм і методів, які стимулюють активне сприймання матеріалу, мислення, участь у діалозі й мовну практику.

Б 1.4. Здатність формувати спільноту здобувачів освіти, у якій поважають і враховують права кожного

Створення інклюзивного та справедливого середовища в класі, де кожен учень почувається прийнятим, захищеним і цінним. Підтримка атмосфери взаємоповаги, рівності та активної участі у спільному навчальному процесі.

Питання до змісту:

1. Які складові включає психологічна компетентність?
2. Що означає здатність здобувачів освіти визначати і враховувати в освітньому процесі вікові й індивідуальні особливості здобувачів освіти, їхній психоемоційний стан. Наведіть приклади.
3. Наскільки важливо в сучасних умовах української освіти формувати і розвивати таке вміння в здобувачів освіти як здатність формувати спільноту здобувачів освіти, у якій поважають і враховують права кожного?
4. Яке власне визначення ви можете надати такій компетентності як здатності формувати мотивацію здобувачів освіти й організовувати їхню пізнавальну діяльність?
5. Поясніть, як ви розумієте здатність використовувати стратегії роботи зі здобувачами освіти, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, я- ідентичності. Зазначте вимоги, які висуваються в цільовому освітньому документі для формування цієї компетентності.
6. Здійсніть візуалізацію психологічної компетентності. Використовуйте схеми, таблиці та діаграми для візуалізації змісту психологічної компетентності вчителів і учнів початкової, основної та старшої школи.

Питання для дискусії:

Чи може вчитель, який не володіє психологічною компетентністю, ефективно мотивувати учнів, підтримувати їхню самооцінку та будувати партнерські стосунки в класі? Наскільки це впливає на якість освіти в умовах Нової української школи?

Порівняйте і аргументуйте:

Як можна впливати на розвиток пам'яті, уваги та креативності учнів на уроках іноземної мови?

Список рекомендованої літератури:

1. Гіппенрейтер, Ю. Б. (2019). *Спілкуватися з дитиною. Як?* (20-те вид.). Харків: Віват. ISBN 978-966-942-696-1
2. Державна служба якості освіти України. (2021). *Професійний стандарт вчителя закладу загальної середньої освіти*. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vsi-novyny/2020/12/31/profesijnij-standart-vchitelya.pdf>
3. Іванова, С. В. (2020). Психологічна компетентність учителя: структура, критерії та умови формування. *Наукові записки. Серія: Психологія і педагогіка*, (2), 40–47.
4. Коломінський, Я. Л., & Фурманов, І. Т. (1997). *Психологія взаємин у навчанні*. Київ: Вища школа.
5. МОН України. (2021). *Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти (1–11 класи)*. <https://mon.gov.ua>
6. Рибалка, В. В. (2001). *Психологія особистісного зростання: навч. посіб.* Київ: Либідь.
7. Хухлаєва, О. В. (2019). *Дитяча практична психологія*. Київ: Центр учбової літератури.
8. Zimmerman, B. J. (2002). Becoming a self-regulated learner: An overview. *Theory Into Practice*, 41(2), 64–70. https://doi.org/10.1207/s15430421tip4102_2
9. UNESCO. (2020). *Supporting students' well-being during the COVID-19 pandemic*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373304>

Тема 2.2 Емоційно-етична компетентність

Ця компетентність стосується здатності вчителя іноземної мови створювати позитивне емоційне середовище, виявляти емпатію та дотримуватись етичних норм у взаємодії з учнями, колегами й батьками.

Б 2.1. Здатність усвідомлювати особисті емоції та емоції інших учасників освітнього процесу.

Учитель має розпізнавати емоційні стани, потреби, настрої учнів, відповідно реагувати на них, зберігаючи власну емоційну стабільність.

Формування в учнів навичок рефлексії, емоційної саморегуляції та конструктивної поведінки в конфліктних ситуаціях.

Б 2.2. Здатність будувати безпечну, поважну і підтримувальну комунікацію.

Учитель використовує комунікативні стратегії, що сприяють взаємоповазі, довірі, відкритості та підтримці в освітньому середовищі.

В процесі викладання іноземної мови він заохочує учнів до вільного висловлення думок, підтримує їхню мовну активність без страху зробити помилку, застосовує позитивну підтримку, демонструє толерантність до різних рівнів володіння мовою та індивідуальних темпів навчання.

Б 2.3. Здатність сприяти формуванню взаємозалежності й соціальної відповідальності учнів.

Учитель сприяє розвитку в учнів розуміння глобального контексту, поваги до культурної різноманітності, готовності діяти на засадах співпраці та гуманізму. На уроках з іноземної мови він залучає учнів до проєктів, які розкривають теми міжкультурної взаємодії, глобальних проблем і спільних цінностей, формуючи відповідальне ставлення до навколишнього світу та різних спільнот через зміст навчання і комунікативні завдання.

Питання до змісту:

1. Які складові включає емоційно-етична компетентність?

2. Що означає здатність здобувачів освіти усвідомлювати особисті відчуття почуття, емоції, потреби та емоційні стани інших учасників освітнього процесу, керувати власними емоційними станами. Наведіть приклади.

3. Наскільки важливо в сучасних умовах української освіти формувати і розвивати таке вміння в здобувачів освіти як здатність усвідомлювати й поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі?

4. Поясніть, як ви розумієте здатність конструктивно й безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу. Зазначте вимоги, які висуваються в цільовому освітньому документі для формування цієї компетентності.

6. Здійсніть візуалізацію емоційно-етичної компетентності. Використовуйте схеми, таблиці та діаграми для візуалізації змісту емоційно-етичної компетентності.

Питання для дискусії:

Чи може емоційна компетентність учителя стати так само важливою, як і професійні знання, у формуванні безпечного, довірливого й ефективного освітнього середовища? Чому?

Порівняйте і аргументуйте:

Чи важливо розвивати в учнів середньої школи емоційний інтелект?

Список рекомендованої літератури:

1. Гусєва, С. Ю., & Дьякова, І. М. (2021). *Емоційна компетентність у професійній діяльності вчителя*. Харків: Вид-во ХНПУ ім. Г. С. Сковороди.

2. Зязюн, І. А., & Борисова, Н. В. (2015). *Педагогіка добротоверення: духовно-етичні засади професійного становлення вчителя*. Київ: Видавництво Ліра-К.

3. Колеснікова, І. І. (2019). Розвиток емоційного інтелекту як чинник формування емоційно-етичної компетентності вчителів. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*, (1), 52–57.

4. Кабаченко, Т. В. (2021). Формування емоційної культури майбутнього вчителя як складника його емоційно-етичної компетентності. *Педагогічний альманах*, (49), 87–91.
5. CASEL – Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning. (2020). *SEL Competencies Framework*.
6. UNESCO. (2022). *Social and emotional learning for thriving, connected, and inclusive societies*.
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000382062>
7. Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D. R. (2004). Emotional intelligence: Theory, findings, and implications. *Psychological Inquiry*, 15(3), 197–215. https://doi.org/10.1207/s15327965pli1503_02
8. Міністерство освіти і науки України. (2020). *Державний стандарт базової середньої освіти*.
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/09/01/standart-bazovoyi-serednoyi-osvity.pdf>

Тема 2.3. Компетентність педагогічного партнерства

Ця компетентність передбачає здатність вчителя іноземної мови ефективно взаємодіяти з усіма учасниками освітнього процесу, створюючи атмосферу співпраці, довіри та підтримки.

Б 3.1. Здатність до суб'єкт-суб'єктної взаємодії із здобувачами освіти. Учитель виступає не як керівник, а як партнер у навчанні, що сприяє автономії учнів, підтримує їхню ініціативу та взаємоповагу.

На уроках з іноземної мови він заохочує учнів самостійно обирати теми для спілкування, проєкти, творчі завдання, розвиваючи відповідальність за власне навчання та критичне мислення.

Б 3.2. Здатність залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.

Учитель має будувати конструктивну співпрацю з родинами учнів, враховувати їхню думку та інформувати про досягнення й труднощі дитини.

У процесі вивчення іноземної мови він залучає батьків до участі у мовних проєктах, позакласних заходах, конкурсах, заохочуючи їх підтримувати інтерес дітей до вивчення мови та створювати додаткові можливості для мовної практики поза школою.

Б 3.3. Здатність до командної роботи з іншими педагогами та фахівцями.

Учитель іноземної мови володіє навичками ефективної комунікації, активно взаємодіє з іншими педагогами та фахівцями для досягнення спільних освітніх цілей. Він підтримує культуру взаємодопомоги, обміну досвідом, спільного планування уроків і розробки навчальних стратегій.

У роботі в інклюзивному середовищі вчитель співпрацює з асистентами вчителя, практичними психологами, логопедами, соціальними педагогами для створення індивідуальних освітніх траєкторій учнів з особливими освітніми потребами. Він бере участь у командному супроводі

учнів, допомагаючи адаптувати матеріали з іноземної мови, обирати ефективні підходи до навчання і забезпечувати кожному учню рівні можливості для розвитку мовленнєвих навичок.

Питання до змісту:

1. Які складові включає компетентність педагогічного партнерства?
2. Що означає здатність до суб'єкт-суб'єктної взаємодії із здобувачами освіти в освітньому процесі. Наведіть приклади.
3. Наскільки важливо в сучасних умовах української освіти формувати і розвивати таке вміння в здобувачів освіти як здатність працювати в команді із залученими фахівцями для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами?
4. Яке власне визначення ви можете надати компетентності педагогічного партнерства?
5. Поясніть, як ви розумієте здатність залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства. Зазначте вимоги, які висуваються в цільовому освітньому документі для формування цієї компетентності.
6. Здійсніть візуалізацію компетентності педагогічного партнерства. Використовуйте схеми, таблиці та діаграми для візуалізації змісту цієї компетентності.

Питання для дискусії:

Чи можлива ефективна реалізація принципів Нової української школи без справжнього партнерства між учителем, учнями, батьками та фахівцями? У чому ризики формального підходу до педагогічної взаємодії?

Порівняйте і аргументуйте:

Чи завжди педагогічне партнерство веде до покращення результатів навчання? Які умови необхідні для його справжньої реалізації в українській школі?

Чи важлива роль учителя як партнера по спілкуванню у викладанні іноземної мови?

Список рекомендованої літератури:

1. Гайдукевич, О. В. (2021). Педагогічне партнерство в контексті Нової української школи. *Педагогіка і психологія професійної освіти*, (2), 52–57.
2. Козак, Л. В. (2020). Формування партнерської взаємодії між учасниками освітнього процесу в умовах НУШ. *Теорія і практика управління соціальними системами*, (1), 73–78.
3. Міністерство освіти і науки України. (2020). *Державний стандарт базової середньої освіти*. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/09/01/standart-bazovoyi-serednoyi-osvity.pdf>
4. Положення про інклюзивно-ресурсний центр: Постанова Кабінету Міністрів України № 545 від 12.07.2017. (2018). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2018-%D0%BF#Text>
- Ніколаєва, С. Ю. (Ред.). (2013). *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика* (590 с.). Київ: Ленвіт.
5. Epstein, J. L. (2011). *School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools* (2nd ed.). New York: Routledge.
6. Weiss, H. B., Lopez, M. E., & Rosenberg, H. (2010). *Beyond random acts: Family, school, and community engagement as an integral part of education reform*. Harvard Family Research Project. <https://archive.globalfrp.org>
7. НУШ: Базові принципи та інструменти. (2021). *Офіційний портал реформи «Нова українська школа»*. <https://mon.gov.ua>

ТРУДОВА ФУНКЦІЯ №3. УЧАСТЬ В ОРГАНІЗАЦІЇ БЕЗПЕЧНОГО ТА ЗДОРОВОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Тема 3.1 Інклюзивна компетентність

Ця компетентність стосується здатності вчителя іноземної мови забезпечувати рівний доступ до якісної освіти для всіх учнів, включно з тими, хто має особливі освітні потреби.

В 1.1. Здатність створювати умови для функціонування інклюзивного освітнього середовища.

Учитель іноземної мови забезпечує доброзичливу, підтримувальну атмосферу в класі, де кожен учень почувається прийнятим та має можливість реалізувати свій потенціал. Він адаптує завдання, простір, темп і зміст навчання відповідно до індивідуальних потреб здобувачів освіти, ураховуючи їхні особливості розвитку, навчальні можливості та інтереси. Учитель добирає адаптовані матеріали для різних категорій учнів, використовує мультимодальні ресурси (відео, аудіо, інтерактивні вправи), забезпечує візуальну підтримку навчального процесу та розробляє індивідуальні й групові завдання, що сприяють залученню всіх учасників освітнього процесу. Він активно впроваджує інклюзивні підходи у навчанні іноземної мови, орієнтуючись на принципи рівності, доступності та різноманіття.

В 1.2. Здатність організовувати взаємодію з фахівцями для підтримки учнів з особливими освітніми потребами.

Учитель іноземної мови ефективно співпрацює з асистентами вчителя, практичними психологами, соціальними педагогами, логопедами, дефектологами та іншими спеціалістами для забезпечення комплексної підтримки учнів з особливими освітніми потребами. Він спільно з фахівцями

адаптує зміст навчальних матеріалів, добирає відповідні стратегії і ресурси для розвитку мовленнєвих навичок, ураховуючи індивідуальні можливості кожного учня. Учитель також бере участь у розробці індивідуальних програм розвитку, консультується щодо особливостей комунікації та підтримки мотивації учнів, забезпечує інклюзивне, безпечне та комфортне середовище для вивчення іноземної мови.

В 1.3. Здатність дотримуватись принципів недискримінації, рівності й поваги до різноманітності.

Учитель іноземної мови активно формує у класі атмосферу прийняття та поваги до кожного учня незалежно від його мовного, культурного, етнічного, соціального чи релігійного походження. Він створює безпечний простір, у якому кожен учень відчуває себе важливим, гідним і має рівний доступ до участі в навчальній діяльності. Учитель інтегрує у викладання теми різноманіття культур, традицій і мов, розвиває в учнів міжкультурну компетентність, вчить поважати інші точки зору та особливості різних народів. Він дотримується принципів недискримінації у підборі навчальних матеріалів, оцінюванні досягнень і в побудові комунікації з учнями та їхніми родинami.

Питання до змісту:

1. Які складові входять до інклюзивної компетентності?
2. Що означає здатність створювати умови, які забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища. Наведіть приклади.
3. Наскільки важливо в сучасних умовах української освіти формувати і розвивати таке вміння в здобувачів освіти як здатність працювати в команді із залученими фахівцями для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами?
4. Яке власне визначення ви можете надати терміну “інклюзивна компетентність”?
5. Поясніть, як ви розумієте здатність забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного учня з урахуванням вікових та

інших індивідуальних особливостей. Зазначте вимоги, які висувуються в цільовому освітньому документі для формування цієї компетентності.

Питання для дискусії :

Чи є інклюзивність обов'язком лише вчителя або це - спільна відповідальність усіх учасників освітнього процесу? Як змінюється роль вчителя в умовах інклюзивної освіти?

Порівняйте і аргументуйте:

Чи можливо реалізувати принцип "рівних можливостей" у звичайному класі без спеціальної підготовки вчителів? Що важливіше - фахові знання чи емоційна готовність?

Список рекомендованої літератури:

1. Міністерство освіти і науки України. (2020). *Державний стандарт базової середньої освіти*.
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/09/01/standart-bazovoyi-serednoyi-osvity.pdf>
2. Положення про інклюзивно-ресурсний центр: Постанова Кабінету Міністрів України № 545 від 12.07.2017. (2018).
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2018-%D0%BF#Text>
3. Шиян, Р. Б. (Ред.). (2019). *Інклюзивна освіта: організація навчання в інклюзивному класі*. Київ: УІРО.
4. Сущенко, Л. П., & Кириченко, В. М. (2021). Психолого-педагогічні засади формування інклюзивної компетентності вчителя. *Педагогіка і психологія професійної освіти*, (2), 122–129.
5. Овчарук, О. В. (2020). Компетентнісний підхід в освіті: методологія, практика, інструментарій. *Науковий вісник Інституту освіти дорослих*, (1), 35–41.
6. Florian, L., & Black-Hawkins, K. (2011). Exploring inclusive pedagogy. *British Educational Research Journal*, 37(5), 813–828.
<https://doi.org/10.1080/01411926.2010.501096>

7. UNESCO. (2017). *A guide for ensuring inclusion and equity in education*.
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000248254>

Тема 3.2 Здоров'язбережувальна компетентність

Ця компетентність передбачає здатність вчителя іноземної мови забезпечувати безпечні, комфортні та здорові умови для навчання і розвитку учнів, а також підтримувати власне фізичне та психоемоційне благополуччя.

В 2.1. Здатність організовувати безпечне освітнє середовище.

Учитель іноземної мови забезпечує фізичну та емоційну безпеку учнів під час освітнього процесу. Він знає основи безпеки життєдіяльності, дотримується правил гігієни та санітарії у класі, створює умови, що враховують психофізіологічні особливості дітей різного віку. В організації навчання вчитель сприяє розвитку атмосфери довіри та підтримки, де учні не бояться робити помилки у мовленні, активно висловлюють думки іноземною мовою та взаємодіють у сприятливому мовному середовищі. Він також враховує принципи інклюзії, толерантності та культурної різноманітності, формуючи повагу до інших мов і культур.

В 2.2. Здатність використовувати здоров'язбережувальні технології в освітньому процесі.

Вчитель планує перерви, зміну видів діяльності, руханки, зменшує навантаження, враховує екологічність навчального середовища. Він інтегрує принципи здоров'язбереження у структуру уроку, сприяє формуванню в учнів навичок самостійного контролю за фізичним і психоемоційним станом та створює умови для підтримки оптимального режиму праці та відпочинку.

В 2.3. Здатність формувати культуру здорового способу життя.

Учитель виступає прикладом для учнів, підтримує розвиток усвідомленого ставлення до власного здоров'я. Він інтегрує принципи здорового способу життя у навчальний процес, сприяє формуванню позитивних звичок, розвитку фізичної активності, правильного харчування та відповідального ставлення до психоемоційного стану.

Учитель проводить профілактично-просвітницьку роботу, знайомить учнів із принципами особистої безпеки, гігієни, організації здорового режиму

дня. Він формує культуру здоров'я серед здобувачів освіти, розвиваючи у них навички свідомого вибору на користь здорового.

В 2.4. Здатність підтримувати особисте фізичне та психоемоційне здоров'я під час професійної діяльності.

Уміння дбати про власне фізичне самопочуття та емоційний стан у процесі виконання професійних обов'язків. Використання технік саморегуляції, балансування навантаження та профілактики професійного вигорання для збереження працездатності та життєвого тону.

В 2.5. Здатність надавати домедичну допомогу.

Вчитель володіє базовими навичками надання допомоги при нещасних випадках до прибуття медичних працівників. Він здатен правильно оцінити ситуацію, забезпечити безпеку потерпілого та оточуючих, надати першу допомогу у випадках кровотечі, втрати свідомості, травм або інших невідкладних станів. Учитель також розуміє важливість швидкого виклику екстрених служб і взаємодії з медичними працівниками.

Питання до змісту:

1. Які складові входять до здоров'язбережувальної компетентності?
2. Що означає здатність організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу. Наведіть приклади.
3. Наскільки важливо в сучасних умовах української освіти формувати і розвивати таке вміння в здобувачів освіти як здатність здійснювати профілактично-просвітницьку роботу з учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни?
4. Яке власне визначення ви можете надати терміну “здоров'язбережувальна компетентність”?
5. Поясніть, як ви розумієте здатність формувати в здобувачів освіти культуру здорового й безпечного способу життя. Зазначте вимоги, які висуваються в цільовому освітньому документі для формування цієї компетентності.

6. Чому важливо формувати і розвивати здатність підтримувати особисте фізичне та психоемоційне здоров'я під час професійної діяльності?

7. Що включає здатність надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу?

Питання для дискусії:

Чи може вчитель ефективно формувати культуру здорового й безпечного життя в учнів, якщо сам не дотримується принципів збереження власного фізичного та психоемоційного здоров'я?

Чи вчитель може сприяти ефективному формуванню здоров'язбережувальної компетентності за допомогою відповідного відбору навчальних матеріалів та завдань?

Порівняйте і аргументуйте:

Наскільки в умовах сучасних викликів (війна, пандемія, інформаційне перевантаження) має змінитися підхід учителя до реалізації здоров'язбережувальної компетентності?

Список рекомендованої літератури:

1. Міністерство освіти і науки України. (2020). Державний стандарт базової середньої освіти. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/09/01/standart-bazovoyi-serednoyi-osvity.pdf>
2. Сущенко, Л. П. (2021). Педагогічні умови формування здоров'язбережувальної компетентності в учнів. Педагогіка і психологія професійної освіти, (2), 110–115.
3. Антонова, О. Є. (2020). Здоров'язбережувальні технології в освіті: теорія і практика. Освіта та розвиток обдарованої особистості, (9), 37–41.
4. Гунько, І. О., & Мороз, І. А. (2022). Формування культури здоров'я у здобувачів освіти в умовах НУШ. Педагогічний альманах, (51), 65–68.

5. Положення про організацію медичного обслуговування учнів у закладах загальної середньої освіти. (2021). Наказ МОН № 1452. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0151-21#Text>
6. World Health Organization. (2021). Health-promoting schools: An effective approach for early action on noncommunicable disease risk factors. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240004036>
7. UNICEF. (2020). Supporting children's mental health and psychosocial well-being. <https://www.unicef.org/reports/mental-health-2021>
8. Міносвіти України. (2022). Рекомендації щодо організації надання домедичної допомоги в закладах освіти. <https://mon.gov.ua>

ТРУДОВА ФУНКЦІЯ №4. ПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Тема 4.1. Прогностична компетентність

Прогностична компетентність - це здатність вчителя іноземної мови передбачати результати навчання, планувати ефективні стратегії викладання й адаптувати їх відповідно до мовного рівня, мотивації й освітніх потреб учнів.

Г 1.1. Здатність прогнозувати результати вивчення іноземної мови.

Майбутній учитель має вміти аналізувати вихідний рівень володіння мовою, передбачати динаміку мовленнєвого прогресу учнів, а також розуміти, які компетентності можуть бути сформовані протягом певного періоду (наприклад, розвиток аудіювання чи навичок комунікації в межах теми «Подорожі»).

Г 1.2. Здатність планувати освітній процес у межах мовної дисципліни.

Планування має передбачати визначення реалістичних і вимірюваних цілей уроків (наприклад: «учень зможе представити себе, запитати про вік та країну співрозмовника»), добір методів (інтерактивні ігри, вправи на говоріння, проєкти), темпу навчання й оцінювання.

Здатність коригувати й адаптувати плани.

Учитель іноземної мови повинен бути гнучким: змінювати темп або фокус уроку залежно від ситуації - наприклад, коли клас потребує більше часу на усне мовлення або не розуміє нову граматичну структуру.

Здатність формулювати цілі навчання іноземної мови.

Цілі мають бути чітко пов'язані з мовними навичками (говоріння, читання, письмо, аудіювання), мотиваційно значущі для учнів, а також мати міжкультурний компонент.

Питання до змісту:

1. Які складові включає прогностична компетентність?

2. Що означає здатність прогнозувати результати освітнього процесу?

Наведіть приклади.

3. Наскільки важливо в сучасних умовах української освіти формувати і розвивати таке вміння в здобувачів освіти як здатність планувати освітній процес?

4. Яке власне визначення ви можете надати терміну “прогностична компетентність”?

5. Поясніть, як ви розумієте різницю між терміном “здатність прогнозувати результати освітнього процесу та терміном “здатність планувати освітній процес”? Зазначте вимоги, які висуваються в цільовому освітньому документі для формування обох компетентностей.

Питання для дискусії:

Як зміниться роль учителя, якщо основний акцент в оцінюванні буде зроблено не на контролі, а на підтримці розвитку учня через самооцінювання, рефлексію та аналітичну роботу з помилками? Чи готові ми до цього в умовах сучасної школи?

Порівняйте і аргументуйте:

Чи може об'єктивне оцінювання бути одночасно мотиваційним і розвивальним? Де межа між оцінкою «для оцінки» і оцінкою «для зростання»?

Список рекомендованої літератури:

1. Міністерство освіти і науки України. (2020). *Державний стандарт базової середньої освіти.*

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/09/01/standart-bazovoyi-serednoyi-osvity.pdf>

2. Андрущенко, В. П., & Ляшенко, О. І. (2021). *Прогнозування результатів освітньої діяльності в умовах НУШ*. Київ: Педагогічна думка.
Савченко, О. Я. (2021). *Педагогічна діагностика та прогнозування*

результатів навчання молодших школярів. Київ: Генеза.
Клокар, Н. І. (2020). Компетентнісний підхід до планування освітнього процесу. *Освіта України*, (18), 3–6.

3. Бондар, Л. І. (2019). Проектування освітнього процесу як фактор розвитку професійної компетентності **вчителя**. *Педагогічний альманах*, (43), 21–26.

4. Ornstein, A. C., & Hunkins, F. P. (2017). *Curriculum: Foundations, principles, and issues* (7th ed.). Pearson Education.

5. Shulman, L. S. (1987). Knowledge and teaching: Foundations of the new reform. *Harvard Educational Review*, 57(1), 1–22.

6. Zimmerman, B. J. (2002). Becoming a self-regulated learner: An overview. *Theory Into Practice*, 41(2), 64–70.
https://doi.org/10.1207/s15430421tip4102_2

Тема 4.2. Організаційна компетентність

Організаційна компетентність - це здатність учителя іноземної мови ефективно планувати й реалізовувати навчальний процес, створюючи умови для розвитку мовних і міжкультурних компетентностей учнів.

Г 2.1.Здатність організовувати процес навчання іноземної мови.

Майбутній учитель повинен уміти будувати логічну структуру уроку: мотиваційне введення, пояснення матеріалу, мовна практика, рефлексія та підсумок. Заняття мають бути комунікативно орієнтованими, інклюзивними та варіативними за видами діяльності.

Г 2.2. Здатність організовувати різні види й форми навчальної та пізнавальної діяльності здобувачів освіти.

Учитель іноземної мови вміє організовувати навчальний процес так, щоб урізноманітнювати види й форми діяльності учнів: індивідуальну, парну, групову та фронтальну роботу. Він грамотно добирає і чергує різні види мовленнєвої діяльності - говоріння, аудіювання, читання та письмо - відповідно до віку, рівня мовної підготовки та інтересів учнів. Учитель комбінує інтерактивні завдання, проєктну діяльність, рольові ігри, творчі проєкти та цифрові ресурси, створюючи мотивуюче середовище для розвитку комунікативної компетентності.

Г 2.3. Здатність поєднувати навчання з вихованням і розвитком.

Під час уроків учитель іноземної мови використовує зміст навчання, що сприяє формуванню в учнів цінностей, позитивного ставлення до інших культур, розвитку критичного мислення та навичок відповідального спілкування в багатомовному середовищі. Через теми, тексти й комунікативні завдання учитель підтримує виховання толерантності, поваги до різноманіття та усвідомленої громадянської позиції.

Також важливою є здатність адаптувати організаційні підходи у навчанні: учитель володіє навичками планування індивідуальної, парної, групової роботи, уміє диференціювати навчальні завдання залежно від

потреб і можливостей учнів, застосовує змішане навчання, проєктні методи та інші сучасні формати організації освітнього процесу, забезпечуючи ефективну участь усіх здобувачів освіти.

Питання до змісту:

1. Які складові включає організаційна компетентність?
2. Що означає здатність організовувати процес навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти? Наведіть приклади.
3. Наскільки важливо в сучасних умовах української освіти формувати і розвивати таке вміння в учителів (як майбутніх, так і діючих) як здатність організовувати осередки навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти?
4. Яке власне визначення ви можете надати терміну “організаційна компетентність”?
5. Поясніть, як ви розумієте здатність організовувати різні види й форми навчальної та пізнавальної діяльності здобувачів освіти. Зазначте вимоги, які висуваються в цільовому освітньому документі для формування цієї здатності.

Питання для дискусії:

Чи може бути ефективним навіть найталановитіший учитель без розвиненої організаційної компетентності? Наскільки здатність організовувати процес навчання є критичною в умовах реформованої школи та автономії учня?

Порівняйте і аргументуйте:

Організація - це порядок чи гнучкість? Як досягти балансу між плануванням освітнього процесу та адаптацією до потреб учнів у реальному класі?

Список рекомендованої літератури:

1. Міністерство освіти і науки України. (2020). *Державний стандарт базової середньої освіти*.
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/09/01/standart-bazovoyi-serednoyi-osvity.pdf>

2. Савченко, О. Я. (2019). *Організація освітнього процесу в умовах Нової української школи*. Київ: Генеза.
3. Лохвицька, Л. М. (2021). Організаційна компетентність учителя в умовах сучасної школи. *Педагогічна освіта: теорія і практика*, (29), 58–63.
4. Клепко, С. Ф., & Тихонова, Н. П. (2020). Формування організаційної компетентності майбутнього вчителя. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*, (8), 74–78.
5. Бондар, Л. І. (2018). Компетентнісний підхід у контексті організації освітньої діяльності. *Педагогічний альманах*, (38), 43–47.
6. Richards, J. C., & Farrell, T. S. C. (2011). *Practice teaching: A reflective approach*. Cambridge University Press.
7. Fullan, M. (2016). *The new meaning of educational change* (5th ed.). New York: Teachers College Press.

Тема 4.3. Оцінювально-аналітична компетентність

Оцінювально-аналітична компетентність - це здатність вчителя іноземної мови здійснювати об'єктивне оцінювання результатів навчання, аналізувати освітні досягнення учнів і використовувати ці дані для вдосконалення навчального процесу.

Г 3.1. Здатність здійснювати оцінювання результатів навчання учнів.

Майбутній учитель повинен володіти критеріальним підходом до оцінювання: розуміти рівні володіння мовою, формулювати чіткі очікування, застосовувати різні методи контролю - усний, письмовий, тестовий, проєктний.

Г 3.2. Здатність аналізувати освітні досягнення учнів.

Учитель іноземної мови має вміти інтерпретувати результати контрольних і поточних робіт, виявляти проблемні зони у знаннях та навичках, помічати динаміку в опануванні мовними компетентностями, а також проводити рефлексію власної педагогічної діяльності для підвищення ефективності навчання.

Важливою є також здатність формувати в учнів навички самооцінювання і взаємооцінювання: майбутній учитель має навчити учнів визначати власні сильні та слабкі сторони, оцінювати роботу однокласників із повагою, використовуючи інструменти самоаналізу, такі як чек-листи, мовні портфоліо та критерії оцінювання.

Учитель повинен уміти добирати інструменти оцінювання відповідно до навчальної мети, коректно поєднувати формувальне й підсумкове оцінювання, а також використовувати цифрові ресурси (Google Forms, Quizlet, Kahoot) для моніторингу прогресу. Забезпечення своєчасного і конструктивного зворотного зв'язку є невід'ємною складовою підтримки учнів на шляху до досягнення їхніх освітніх цілей.

Г 3.3. Здатність формувати спроможність у здобувачів освіти до самооцінювання і взаємооцінювання результатів навчання.

Учитель іноземної мови навчає учнів самостійно оцінювати свої мовленнєві навички - аудіювання, читання, письма та говоріння - за встановленими критеріями. Він залучає здобувачів освіти до рефлексії щодо власного прогресу, використовуючи чек-листи, мовні портфоліо, шкали самооцінки та описові критерії оцінювання. Учитель створює безпечне середовище для взаємооцінювання, де учні навчаються конструктивно надавати зворотний зв'язок одне одному, розвиваючи критичне мислення та відповідальність за результати навчання.

Питання до змісту:

1. Які складові включає дана компетентність?
2. Що означає здатність здійснювати оцінювання результатів навчання учнів? Наведіть приклади.
3. Наскільки важливо в сучасних умовах української освіти формувати і розвивати таке вміння в здобувачів освіти як здатність аналізувати результати навчання здобувачів освіти? Яких вимог потрібно дотримуватися при формуванні цієї здатності?
4. Яке власне визначення ви можете надати терміну “оцінювально-аналітична компетентність”?
5. Поясніть, як ви розумієте “здатність формувати спроможність у здобувачів освіти до самооцінювання і взаємооцінювання результатів навчання. Зазначте вимоги, які висуваються в цільовому освітньому документі для формування цієї компетентності.
6. Представте схематично оцінювально-аналітичну компетентність.

Питання для дискусії:

Чи може сучасний учитель вважатися ефективним, якщо він орієнтується лише на результати навчання, але не вміє аналізувати їх причинно-наслідкові зв'язки та не формує в учнів здатність до самооцінювання? (Закон України "Про освіту", 2017)

Порівняйте і аргументуйте

Проаналізуйте відмінності у підходах до оцінювання результатів навчання в редакції Професійного стандарту 2020 та 2024 років. Які з них, на вашу думку, є більш ефективними для реалізації сучасних освітніх цілей?

Список рекомендованої літератури:

1. Андрущенко, В. П., & Ляшенко, О. І. (2020). *Оцінювання результатів навчання в контексті Нової української школи*. Київ: Педагогічна думка.
2. Міністерство освіти і науки України. (2020). *Державний стандарт базової середньої освіти*.
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/09/01/standart-bazovoyi-serednoyi-osvity.pdf>
3. Ніколаєва, С. Ю. (Ред.). (2013). *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика* (590 с.). Київ: Ленвіт.
4. Popham, W. J. (2017). *Classroom assessment: What teachers need to know* (8th ed.). Pearson Education.
5. Brookhart, S. M. (2013). *How to Create and Use Rubrics for Formative Assessment and Grading*. Alexandria, VA: ASCD.
6. Black, P., & Wiliam, D. (1998). Inside the Black Box: Raising Standards Through Classroom Assessment. *Phi Delta Kappan*, 80(2), 139–148.
7. Zimmerman, B. J., & Schunk, D. H. (2011). *Self-regulated learning and academic achievement: Theoretical perspectives* (2nd ed.). Routledge.

ТРУДОВА ФУНКЦІЯ № 5. БЕЗПЕРЕРВНИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК

Тема 5.1 Здатність до навчання впродовж життя

Д 1.1. Здатність здійснювати власний професійний розвиток, отримувати підтримку від колег.

Учитель іноземної мови активно працює над підвищенням власної кваліфікації шляхом участі в тренінгах, семінарах, професійних спільнотах та міжнародних програмах обміну. Він відкритий до отримання зворотного зв'язку, прагне до обміну досвідом з колегами, застосовує сучасні методики викладання іноземних мов. Учитель критично осмислює власну діяльність, планує індивідуальну траєкторію професійного розвитку і підтримує атмосферу взаємодопомоги у педагогічному колективі.

Розуміння цінності безперервного професійного розвитку.

Майбутній учитель іноземної мови має усвідомлювати, що зміни в методиках, цифрових інструментах і підходах до викладання відбуваються постійно. Тому вчитель не просто навчає - він сам постійно вчиться.

Готовність до самооцінювання й аналізу власної діяльності.

Це означає здатність рефлексувати - аналізувати, що вдалося, а що ні, і що можна покращити. Наприклад, після уроку студент має сформулювати 1-2 висновки: "Що я зробив добре?" і "Що зміню наступного разу?".

Здатність ставити професійні цілі та шукати ресурси.

Майбутній учитель іноземної мови має вміти визначати конкретні напрями розвитку: покращити вимову, опанувати CLIL або пройти курс із застосування AI у мовному навчанні.

Участь у професійних спільнотах.

Формування кола колег - це також частина навчання. Онлайн-конференції, вебінари, Telegram-канали для вчителів мов, міжнародні програми - усе це важливі платформи для зростання.

Розуміння ролі сертифікації, підвищення кваліфікації та методичних розробок.

Майбутній вчитель повинен бути готовим до атестації, створення власного портфоліо та методичних матеріалів, наприклад - конспектів уроків чи цифрових ресурсів.

Д 1.2. Здатність надавати підтримку колегам у їхньому професійному розвитку.

Учитель іноземної мови ділиться своїм досвідом впровадження ефективних методик викладання, використання автентичних ресурсів та цифрових інструментів для вивчення мов. Він консультує колег щодо розробки навчальних матеріалів, проведення інтерактивних занять і впровадження інноваційних підходів, таких як CLIL (Content and Language Integrated Learning) чи комунікативна методика. Учитель створює можливості для професійних дискусій, мінітренінгів та взаємного наставництва, підтримуючи атмосферу співпраці та взаємної поваги.

Д 1.3. Здатність до інноваційної діяльності.

Учитель іноземної мови впроваджує інноваційні підходи до викладання, застосовуючи сучасні цифрові платформи для навчання мов (наприклад, Quizlet, Kahoot!, Duolingo for Schools, Padlet), використовує методи змішаного навчання, проєктної роботи та комунікативно-орієнтованого підходу. Він інтегрує автентичні матеріали - відео, подкасти, інтерактивні ресурси - для розвитку мовленнєвих навичок. Учитель відкритий до експерименту з новими методиками, бере участь у розробці інноваційних освітніх проєктів та адаптує власну педагогічну практику відповідно до сучасних вимог і потреб учнів.

Питання до змісту:

1. Які складові включає дана компетентність?
2. Що означає здатність здійснювати власний професійний розвиток, надавати та отримувати підтримку від колег? Наведіть приклади.
3. Наскільки важливо в сучасних умовах української освіти формувати і розвивати таке вміння в здобувачів освіти як здатність до інноваційної діяльності? Яких вимог потрібно дотримуватися при формуванні цієї здатності?
4. Які власні визначення ви можете надати поняттям “безперервний професійний розвиток” та “здатність до навчання впродовж життя”?
5. Поясніть, як ви розумієте “здатність формувати спроможність у здобувачів освіти до самооцінювання і взаємооцінювання результатів навчання. Зазначте вимоги, які висуваються в цільовому освітньому документі для формування цієї компетентності.
6. Створіть схему та діаграму змісту здатності до інноваційної діяльності.

Питання для дискусії:

Чи є безперервний професійний розвиток особистою справою кожного вчителя, чи він має стати системною складовою шкільного середовища? Як мотивувати вчителя до навчання впродовж життя?

Чи може вчитель, який сам не прагне до розвитку, ефективно формувати в учнів готовність до інноваційної діяльності й самонавчання?

Порівняйте і аргументуйте:

Порівняйте поняття «безперервний професійний розвиток» та «навчання впродовж життя». У чому полягають їх спільні риси й відмінності відповідно до Професійного стандарту?

Список рекомендованої літератури:

1. Міністерство освіти і науки України. (2020). *Державний стандарт базової середньої освіти.*

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/09/01/standart-bazovoyi-serednoyi-osvity.pdf>

2. Міністерство освіти і науки України. (2019). *Професійний розвиток педагогічних працівників: нормативно-правове забезпечення та рекомендації*. Київ: МОН України.
3. Сисоєва, С. О. (2021). Безперервний професійний розвиток **вчителів**: концептуальні основи. *Педагогічний альманах*, (50), 34–39.
4. Кузьменко, В. І. (2020). Професійне самовдосконалення вчителя в умовах нової української школи. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*, (8), 12–16.
5. Європейська комісія. (2019). *Teachers' Professional Development: Europe in International Comparison*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. <https://data.europa.eu/doi/10.2766/12668>
6. Hargreaves, A., & Fullan, M. (2012). *Professional capital: Transforming teaching in every school*. New York: Teachers College Press.
7. OECD. (2021). *Teachers and Leaders in Vocational Education and Training*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/59d4fbb1-en>
8. Колос, Н. В. (2022). Формування здатності вчителя до інноваційної діяльності в умовах неперервної освіти. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 5*, (84), 63–68.

Тема 5.2. Здатність до інноваційної діяльності

Відкритість до нових підходів і технологій.

Майбутній вчитель іноземної мови має бути готовим випробовувати нові інструменти: цифрові платформи (наприклад, Quizlet, Wordwall, Blooket), мобільні застосунки для вивчення лексики, чат-боти, ресурси штучного інтелекту та інтерактивні формати подачі матеріалу.

Адаптація інновацій до аудиторії.

Важливо не просто використовувати сучасні інструменти, а й обирати ті, що відповідають віковим особливостям, рівню володіння мовою та інтересам учнів.

Створення власних ресурсів.

Студенти, які готуються стати вчителями іноземних мов, мають вчитися створювати авторські завдання, інтерактивні презентації, відеоуроки, аудіозаписи, онлайн-вікторини - адаптовані до конкретної теми та цілей уроку.

Рефлексія та аналіз.

Необхідно навчитися аналізувати ефективність використаних інструментів: чи були вони зрозумілі учням, чи досягнуто очікуваних результатів, як вплинув формат на активність класу.

Пошук нестандартних форм взаємодії.

Інноваційність - це й про творчий підхід до організації уроку: наприклад, інтерв'ю як рольова гра, інтегрований урок-квест, віртуальні екскурсії або створення подкастів англійською, німецькою, французькою тощо (Конституція України, 1996) (Закон України "Про освіту", 2017).

Питання до змісту:

1. Які ключові компоненти включає поняття «здатність до інноваційної діяльності» у Професійному стандарті вчителя?

2. У чому полягає відмінність між традиційними педагогічними підходами та інноваційною діяльністю? Наведіть приклади з власного досвіду або практики.
3. Які інструменти і технології можна вважати інноваційними в освітньому процесі? Як ви оцінюєте їхню ефективність?
4. Наскільки важливо формувати здатність до інновацій у вчителів різних поколінь? Які можливі бар'єри до впровадження інновацій ви бачите?
5. Як розвиток інноваційної діяльності вчителя впливає на формування мотивації до навчання в здобувачів освіти?
6. Які вимоги до інноваційної діяльності вчителя визначені в чинних нормативно-правових документах (Професійний стандарт, Закон «Про освіту» тощо)?
7. Яке значення має здатність критично переосмислювати власну педагогічну практику для реалізації інновацій?
8. У якій формі (схема, ментальна карта, діаграма) доцільно представити складові здатності до інноваційної діяльності? Спробуйте створити власну візуалізацію.

Питання для дискусії:

Які інноваційні підходи у викладанні іноземних мов є справді ефективними в умовах української школи - цифрові платформи, імерсивне навчання, гейміфікація чи міжпредметна інтеграція? Як обрати і чим керуватися?

Порівняйте і аргументуйте:

Порівняйте традиційне викладання іноземної мови (на основі підручника) з інноваційними практиками (CLIL, проєктне навчання, використання штучного інтелекту). Які сильні і слабкі сторони має кожен підхід у формуванні комунікативної компетентності учнів?

Список рекомендованої літератури:

1. Єрмоленко, С. Я., Копишинська, К. О. (2023). Професійна компетентність учителя іноземної мови: нові вектори розвитку. *Освіта і суспільство*, 1(38), 45–51.

2. Savignon, S. J. (2018). *Communicative Competence: Theory and Classroom Practice*. Multilingual Matters.
3. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2014). *Approaches and Methods in Language Teaching* (3rd ed.). Cambridge University Press.
4. Редько, В. Г., Бондаренко, О. М. (2022). Інноваційна діяльність учителя в умовах цифрової трансформації. *Іноземні мови в школі*, № 3, с. 20–25.
5. OECD (2020). *Teachers as Designers of Learning Environments: The Importance of Innovative Pedagogies*. <https://www.oecd.org>
6. Nation, I. S. P. (2013). *Learning Vocabulary in Another Language* (2nd ed.). Cambridge University Press.
7. Harmer, J. (2015). *The Practice of English Language Teaching* (5th ed.). Pearson Education.
8. Методичні рекомендації МОН щодо викладання іноземних мов у 5–11 класах у 2024/2025 н.р. URL: <https://mon.gov.ua>

ПІДСУМКОВЕ ТЕСТУВАННЯ

Тест 1. Тестова перевірка розуміння трудових функцій учителя іноземної мови

Мета тесту: Перевірити розуміння структури, змісту та основних положень Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» у контексті підготовки майбутніх учителів іноземних мов.

Тест спрямований на діагностику сформованості знань про трудові функції, компетентності, вимоги до кваліфікації та інноваційні підходи до викладання іноземних мов у Новій українській школі.

Позначте одну або кілька правильних відповідей

1. Який рівень кваліфікації за Національною рамкою кваліфікацій передбачений для вчителя іноземної мови?
 - а) П'ятий
 - б) Шостий
 - в) Сьомий
 - г) Восьмий
2. Хто є основним адресатом Професійного стандарту вчителя?
 - а) Роботодавці
 - б) Професійні навчальні заклади
 - в) Працівники сфери освіти
 - г) Учні
3. Яка мета введення професійного стандарту?
 - а) Зменшення кількості вчителів
 - б) Підвищення якості освітніх послуг
 - в) Визначення вимог до компетентностей
 - г) Автоматизація навчального процесу
4. До якого типу кваліфікації належить професія «вчитель іноземної мови»?
 - а) Початкова
 - б) Часткова
 - в) Повна
 - г) Додаткова

5. Які функції виконує вчитель іноземної мови?
 - а) Навчальна
 - б) Виховна
 - в) Методична
 - г) Адміністративна
6. Які ключові компетентності повинен мати вчитель?
 - а) Педагогічна
 - б) Цифрова
 - в) Емоційно-етична
 - г) Будівельна
7. Яка трудова функція відповідає підготовці та проведенню уроків?
 - а) Навчальна діяльність
 - б) Адміністративна підтримка
 - в) Контроль якості
 - г) Технічне забезпечення
8. Що включає методична діяльність вчителя?
 - а) Підвищення кваліфікації
 - б) Розробка дидактичних матеріалів
 - в) Ведення бухгалтерії
 - г) Участь у професійних спільнотах
9. Яка з наведених дій НЕ входить до виховної діяльності?
 - а) Оцінювання фінансових витрат школи
 - б) Формування громадянської свідомості
 - в) Підтримка моральних цінностей
 - г) Робота з батьками
10. Що відноситься до цифрової компетентності вчителя?
 - а) Використання електронних освітніх платформ
 - б) Лише традиційні методи навчання
 - в) Інтеграція ІКТ у навчальний процес
 - г) Вивчення програмування
11. Яка мінімальна освіта потрібна для кваліфікації вчителя іноземної мови?
 - а) Магістр
 - б) Бакалавр
 - в) Молодший спеціаліст
 - г) Аспірант
12. Хто встановлює рамки професійного стандарту?
 - а) Учителі
 - б) Учні

- в) Міністерство освіти і науки України
 - г) Центральні органи виконавчої влади
13. До функціональних обов'язків вчителя НЕ належить:
- а) Планування уроків
 - б) Оцінювання учнів
 - в) Проведення медичних оглядів
 - г) Комунікація з батьками
14. Яка компетентність включає уміння працювати з документацією?
- а) Організаційно-управлінська
 - б) Художньо-творча
 - в) Лінгвістична
 - г) Критична
15. Що характерне для комунікативної компетентності?
- а) Уміння вести діалог
 - б) Ефективна взаємодія з колегами
 - в) Вміння ремонтувати техніку
 - г) Робота з конфліктами
16. Які сучасні технології повинен застосовувати вчитель?
- а) Онлайн-платформи
 - б) Інтерактивні дошки
 - в) Друкарські машинки
 - г) Програмне забезпечення для тестування
17. Що таке "трудова дія" в контексті професійного стандарту?
- а) Тип навчального закладу
 - б) Конкретна дія, що виконується вчителем у межах функції
 - в) Опис фізичних навантажень
 - г) Метод відпочинку
18. До етичних компетентностей належить:
- а) Дотримання педагогічної етики
 - б) Рівноправне ставлення до учнів
 - в) Фінансова звітність
 - г) Організація свят
19. До якої трудової функції входить контроль успішності учнів?
- а) Навчальна
 - б) Виховна
 - в) Методична
 - г) Господарська
20. Яка діяльність спрямована на розвиток професійної спільноти?
- а) Участь у методичних об'єднаннях

- б) Проведення майстер-класів
- в) Проведення екскурсій
- г) Обмін досвідом

Тест 2. Істинно / Хибно (10 тверджень)

Позначте, чи є твердження істинними чи хибними:

1. Професійний стандарт призначений лише для учнів.
а) Істинно
б) Хибно
2. Вчитель іноземної мови повинен мати педагогічну освіту рівня магістра.
а) Істинно
б) Хибно
3. Етичні компетентності не є обов'язковими для вчителя.
а) Істинно
б) Хибно
4. Методична діяльність включає розробку навчальних матеріалів.
а) Істинно
б) Хибно
5. Цифрова компетентність полягає лише у вмінні користуватись електронною поштою.
а) Істинно
б) Хибно
6. Вчитель не повинен брати участь у виховних заходах.
а) Істинно
б) Хибно
7. Комунікативна компетентність важлива для співпраці з колегами.
а) Істинно
б) Хибно
8. Використання інноваційних технологій не входить до обов'язків вчителя.
а) Істинно
б) Хибно
9. Вчитель іноземної мови повинен дотримуватися педагогічної етики.
а) Істинно
б) Хибно
10. Професійний стандарт містить опис кваліфікаційних вимог.
а) Істинно
б) Хибно

ПІДСУМКОВИЙ ТЕСТ ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНДАРТУ ВЧИТЕЛЯ

1: Загальні положення

1. Яка мета Професійного стандарту вчителя?
 - а) Визначити посадові обов'язки вчителя
 - б) Описати загальні компетентності та трудові функції вчителя
 - в) Встановити правила поведінки вчителя
 - г) Регламентувати робочий час вчителя
2. Хто є цільовою аудиторією цього стандарту?
 - а) Учні закладів освіти
 - б) Батьки учнів
 - в) Вчителі та адміністрація закладів освіти
 - г) Органи місцевого самоврядування
3. Яка структура професійного стандарту?
 - а) Вступ, основна частина, висновки
 - б) Загальні положення, компетентності, трудові функції, умови праці
 - в) Теоретична та практична частини
 - г) Перелік вимог та додатки
4. Які документи стали підґрунтям для створення цього стандарту?
 - а) Конституція України
 - б) Закон України "Про освіту"
 - в) Міжнародні стандарти освіти
 - г) Усі перелічені
5. Які зміни було враховано у версії 2024 року порівняно з попередніми?
 - а) Додано нові професійні компетентності
 - б) Змінено структуру документа
 - в) Оновлено вимоги до кваліфікаційних рівнів
 - г) Усі перелічені

2: Професійні функції вчителя

6. Скільки професійних функцій передбачено у стандарті?
 - а) 5
 - б) 7

- в) 9
- г) 11
- 7. Яка функція НЕ є професійною функцією вчителя?
 - а) Проєктування та планування освітнього процесу
 - б) Організація навчання учнів
 - в) Ведення бухгалтерського обліку
 - г) Партнерство з батьками та громадою
- 8. Яка функція пов'язана з розвитком ключових компетентностей учнів?
 - а) Оцінювання результатів навчання
 - б) Організація навчання учнів
 - в) Застосування методик та технологій
 - г) Інклюзивне навчання
- 9. Яка функція охоплює взаємодію з батьками?
 - а) Партнерство з батьками та громадою
 - б) Розвиток критичного мислення
 - в) Інклюзивне навчання
 - г) Оцінювання результатів навчання
- 10. Яка функція включає самоосвіту та професійний розвиток?
 - а) Участь у розвитку освітнього середовища
 - б) Професійний розвиток вчителя
 - в) Організація навчання учнів
 - г) Застосування методик та технологій

3: Загальні професійні компетентності

- 11. Що таке професійна компетентність у контексті стандарту?
 - а) Набір теоретичних знань
 - б) Здатність застосовувати знання, уміння та навички в професійній діяльності
 - в) Володіння педагогічними методиками
 - г) Вміння працювати з документацією
- 12. Скільки загальних професійних компетентностей визначено у стандарті?
 - а) 5
 - б) 7
 - в) 10
 - г) 12
- 13. Яка компетентність передбачає дотримання етичних норм?
 - а) Громадянська

- б) Соціальна
 - в) Культурна свідомість
 - г) Комунікативна
14. Яка компетентність охоплює критичне мислення та аналіз?
- а) Здатність працювати з інформацією
 - б) Ініціативність
 - в) Математична
 - г) Навчання впродовж життя
15. Яка компетентність включає вміння чітко висловлювати думки?
- а) Комунікативна
 - б) Соціальна
 - в) Культурна свідомість
 - г) Ініціативність

4: Предметно-методичні компетентності

16. У чому полягає зміст предметно-методичних компетентностей?
- а) Знання педагогічних теорій
 - б) Вміння застосовувати методики викладання конкретного предмета
 - в) Навички управління класом
 - г) Здатність до самоосвіти
17. Як розкривається компетентність з планування освітнього процесу?
- а) Визначення цілей та завдань навчання
 - б) Розробка календарно-тематичних планів
 - в) Вибір методів та засобів навчання
 - г) Усі перелічені
18. Яке місце посідає компетентність щодо оцінювання результатів навчання учнів?
- а) Вона є другорядною
 - б) Вона не згадується у стандарті
 - в) Вона є ключовою для забезпечення якості освіти
 - г) Вона залежить від предмета викладання
19. Яка компетентність охоплює використання цифрових технологій?
- а) Комунікативна
 - б) Цифрова
 - в) Соціальна
 - г) Ініціативність
20. Як учитель має враховувати індивідуальні потреби учнів?
- а) Ігнорувати їх

- б) Застосовувати однакові методики для всіх
- в) Адаптувати методи навчання відповідно до потреб кожного учня
- г) Залучати батьків до навчального процесу

5: Рівні кваліфікації

21. Скільки рівнів кваліфікації визначено у стандарті?
- а) 2
 - б) 3
 - в) 4
 - г) 5
22. Який рівень передбачає самостійне виконання функцій?
- а) Перший
 - б) Другий
 - в) Третій
 - г) Четвертий
23. Який рівень передбачає наставництво над іншими?
- а) Перший
 - б) Другий
 - в) Третій
 - г) Четвертий
24. Що характеризує другий рівень кваліфікації?
- а) Виконання простих завдань під наглядом
 - б) Самостійне виконання складних завдань
 - в) Управління освітнім процесом
 - г) Розробка навчальних програм
25. Які вимоги до професійного розвитку для третього рівня кваліфікації?
- а) Підвищення кваліфікації раз на 5 років
 - б) Участь у міжнародних конференціях
 - в) Постійне вдосконалення та обмін досвідом
 - г) Отримання другої вищої освіти

6: Вимоги до результатів діяльності

26. Як визначається ефективність педагогічної діяльності?
- а) За рівнем задоволеності учнів
 - б) За результатами зовнішнього незалежного оцінювання
 - в) За досягненнями учнів та їх прогресом
 - г) За кількістю проведених уроків

- 27.Що включає якісний результат освітньої діяльності вчителя?
- а) Високі оцінки учнів
 - б) Розвиток ключових компетентностей учнів
 - в) Дотримання навчальних програм
 - г) Участь учнів у олімпіадах
- 28.Які показники використовуються для оцінювання компетентностей?
- а) Тільки тести
 - б) Спостереження, тести, проєкти
 - в) Лише усні опитування
 - г) Анкетування батьків
- 29.Які результати мають демонструвати вчителі у взаємодії з учасниками освітнього процесу?
- а) Авторитарний стиль керівництва
 - б) Співпрацю та партнерство
 - в) Уникання конфліктів
 - г) Самостійне прийняття рішень
- 30.Як стандарт пов'язаний з атестацією вчителів?
- а) Він не має відношення до атестації
 - б) Використовується як основа для оцінювання професійної діяльності
 - в) Замінює собою процедуру атестації
 - г) Визначає лише етичні норми

7: Інклюзивна освіта та робота з учнями з ООП

- 31.Що передбачає професійний стандарт у частині інклюзивної освіти?
- а) Ігнорування особливостей розвитку дитини
 - б) Уміння організовувати навчання з урахуванням індивідуальних потреб
 - в) Обов'язкове медичне обстеження учнів
 - г) Використання однакових методик для всіх
- 32.Які знання необхідні вчителю для роботи з учнями з особливими освітніми потребами?
- а) Основи педагогіки
 - б) Основи спеціальної та інклюзивної освіти
 - в) Тільки медичні знання
 - г) Лише психологічні знання
- 33.Що повинен робити вчитель для ефективного супроводу дітей з ООП?
- а) Уникати складних ситуацій
 - б) Працювати самостійно

- в) Взаємодіяти з асистентом вчителя та іншими фахівцями
 - г) Покладатися лише на батьків
34. Як має бути організоване навчальне середовище для дітей з ООП?
- а) У вигляді загального класу без адаптацій
 - б) З урахуванням індивідуальних можливостей учня
 - в) Із суворою дисципліною
 - г) В ізольованому просторі
35. Що вчитель має враховувати при складанні ІПР (індивідуальної програми розвитку)?
- а) Стандарти, але не потреби дитини
 - б) Лише побажання батьків
 - в) Освітні потреби, можливості, інтереси учня
 - г) Думку адміністрації

8: Цифрова компетентність

36. Що включає цифрова компетентність вчителя?
- а) Вміння створювати презентації
 - б) Здатність ефективно використовувати цифрові засоби навчання
 - в) Лише знання інтернет-браузера
 - г) Використання калькулятора
37. Які платформи вчитель має вміти використовувати для дистанційного навчання?
- а) Лише YouTube
 - б) Тільки державні ресурси
 - в) Різні цифрові освітні платформи (Google Classroom, Moodle тощо)
 - г) Вчителю це не потрібно
38. Що сприяє цифровій грамотності учнів?
- а) Повна відмова від цифрових технологій
 - б) Формальний підхід
 - в) Приклад вчителя та включення цифрових інструментів у навчання
 - г) Тільки уроки інформатики
39. Як вчитель має реагувати на кібербулінг?
- а) Ігнорувати ситуацію
 - б) Повідомити адміністрацію, працювати з учнями, батьками, фахівцями
 - в) Покарати кривдника фізично
 - г) Звинуватити жертву

40.Що є частиною цифрової етики вчителя?

- а) Обмеження цифрового спілкування з учнями
- б) Дотримання авторського права, етики спілкування онлайн
- в) Використання заборонених ресурсів
- г) Повне уникнення інтернету

9: Професійний розвиток і педагогічна етика

41.Що передбачає безперервний професійний розвиток учителя?

- а) Проходження курсів тільки перед атестацією
- б) Участь у навчанні, яке забезпечує ріст компетентностей протягом усієї кар'єри
- в) Лише щорічні педради
- г) Вивчення шкільної документації

42.Які форми професійного розвитку визнає стандарт?

- а) Тільки формальні (курси підвищення кваліфікації)
- б) Лише самостійне читання книжок
- в) Формальні, неформальні та інформальні
- г) Тільки онлайн-навчання

43.Що входить до педагогічної етики вчителя?

- а) Уміння впливати силою
- б) Дотримання поваги до гідності учнів і колег
- в) Ігнорування прав дитини
- г) Встановлення власних правил у класі

44.Як вчитель повинен діяти у конфліктній ситуації з учнем або батьками?

- а) Уникати розмов
- б) Емоційно реагувати
- в) Дотримуватись конструктивного діалогу та норм етики
- г) Переказати все іншим учням

10: Управлінська та партнерська діяльність

45.У чому полягає партнерська взаємодія вчителя?

- а) В роботі без контакту з колегами
- б) У співпраці з учнями, батьками, колегами, громадськістю
- в) У звітуванні лише перед директором
- г) У пошуку винних

46.Що включає управлінська діяльність учителя?

- а) Лише написання звітів
- б) Планування освітнього процесу, організація діяльності учнів

- в) Контроль за іншими вчителями
 - г) Ведення сторінки школи
47. Які інструменти педагогічного менеджменту має знати вчитель?
- а) Інструменти самоаналізу, аналізу діяльності учнів, планування
 - б) Тільки нагляд
 - в) Страх та примус
 - г) Контроль без пояснень

11: Освітні технології та інновації

48. Що таке інноваційна діяльність учителя?
- а) Використання перевірених старих методів
 - б) Впровадження нових підходів та технологій для покращення навчання
 - в) Ігнорування змін
 - г) Вивчення технічної документації
49. Що сприяє формуванню інноваційного освітнього середовища?
- а) Жорстка дисципліна
 - б) Мотивація учнів, відкритість до нового, підтримка експериментів
 - в) Суворий контроль знань
 - г) Обмеження самостійності учнів
50. Як учитель має використовувати освітні технології?
- а) З примусу адміністрації
 - б) Виключно на уроках інформатики
 - в) У відповідності до цілей уроку та потреб учнів
 - г) За шаблоном

30 ПИТАНЬ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ ЗА ЗМІСТОМ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНДАРТУ ВЧИТЕЛЯ ЗЗСО, 2024 РОКУ.

Ці питання - відкритого типу, для глибшого розуміння й осмислення.

Розділ 1: Загальні положення

1. У чому полягає мета впровадження Професійного стандарту вчителя?
2. Які основні принципи лежать в основі Стандарту?
3. Що таке професійна компетентність вчителя згідно з документом?
4. Як пов'язаний Профстандарт із концепцією "Нова українська школа"?
5. У чому полягає ціннісна основа діяльності вчителя?

Розділ 2: Професійні компетентності

6. Назви основні групи професійних компетентностей учителя.
7. Що включає педагогічна компетентність?
8. Як визначається ІК-компетентність учителя?
9. У чому полягає відмінність між предметною й методичною компетентністю?
10. Яку роль відіграє емоційна компетентність у професійній діяльності педагога?

Розділ 3: Професійні функції

11. Назви 5 основних професійних функцій учителя ЗЗСО.
12. Що означає функція «Проектування та планування освітнього процесу»?
13. Як учитель реалізує функцію «Організація освітнього середовища»?
14. У чому полягає важливість діагностичної функції?
15. Як учитель має здійснювати оцінювання навчальних досягнень учнів?

Розділ 4: Рівні кваліфікації

16. Які є рівні кваліфікації вчителя за стандартом?
17. Чим відрізняється вчитель початкового рівня від вчителя з високим рівнем професійності?
18. Які професійні дії очікуються від учителя з першою кваліфікаційною категорією?
19. Як учитель може підтверджувати свій рівень кваліфікації?
20. Що означає термін "професійна траєкторія"?

Розділ 5: Професійний розвиток

21. Що таке "безперервний професійний розвиток"?
22. Які форми професійного розвитку визнає Стандарт?
23. Як вчитель має планувати свій розвиток протягом року?
24. Які джерела інформації та підтримки професійного зростання рекомендуються?
25. У чому полягає роль внутрішньої мотивації у професійному розвитку?

Розділ 6: Етика і взаємодія

26. Які етичні норми має дотримуватися вчитель у взаємодії з учнями?
27. Як вчитель повинен діяти у конфліктних ситуаціях?
28. Чому партнерство з батьками є важливим елементом професійної діяльності?
29. У яких випадках педагог має право відмовитись від виконання завдань адміністрації?
30. Як Стандарт розкриває взаємозв'язок між педагогічною етикою та професійною компетентністю?

Відповіді

Відповіді до тесту 1:

1 — б, в; 2 — а, б, в; 3 — б, в; 4 — а, в; 5 — а, б, в; 6 — а, б, в; 7 — а; 8 — а, б, г; 9 — а; 10 — а, в; 11 — а; 12 — в, г; 13 — в; 14 — а; 15 — а, б, г; 16 — а, б, г; 17 — б; 18 — а, б; 19 — а; 20 — а, б, г

Відповіді до тесту 2:

1 — б, 2 — а, 3 — б, 4 — а, 5 — б, 6 — б, 7 — а, 8 — б, 9 — а, 10 — а

Відповіді до Підсумкового тесту для опрацювання Професійного стандарту вчителя

1 — б, 2 — в, 3 — б, 4 — г, 5 — г, 6 — в, 7 — в, 8 — б, 9 — а, 10 — б, 11 — б, 12 — в, 13 — а, 14 — а, 15 — а, 16 — б, 17 — г, 18 — в, 19 — б, 20 — в, 21 — в, 22 — б, 23 — в, 24 — б, 25 — в, 26 — в, 27 — б, 28 — б, 29 — б, 30 — б, 31 — б, 32 — б, 33 — в, 34 — б, 35 — в, 36 — б, 37 — в, 38 — в, 39 — б, 40 — б, 41 — б, 42 — в, 43 — б, 44 — в, 45 — б, 46 — б, 47 — а, 48 — б, 49 — б, 50 — в

АНКЕТА

20 запитань для опитування вчителів щодо їхнього ставлення до нового Професійного стандарту вчителя ЗЗСО (2024). Запитання різного типу: з вибором, шкалою оцінювання, відкритими відповідями.

1. Обізнаність та ознайомлення

1. Чи ознайомлені ви з новою редакцією Професійного стандарту вчителя (2024)?
 - Так, детально ознайомлений(а)
 - Так, частково
 - Ні, ще не ознайомлювався(-лась)
 - Вперше чую про нього
2. Як ви ознайомлювалися зі змістом документа?
 - Через офіційні джерела (МОН, НУШ)
 - На курсах/тренінгах
 - Самостійно з документа
 - Ще не ознайомлювався
3. Наскільки зрозумілим для вас є зміст Стандарту? (Оцініть від 1 – зовсім незрозуміло до 5 – повністю зрозуміло)

2. Практичне застосування

4. Як ви вважаєте, наскільки Стандарт відповідає реаліям сучасного вчительства?
 - Повністю відповідає
 - Частково відповідає
 - Має суперечності
 - Не відповідає

5. Чи бачите ви можливість використовувати Стандарт для професійного розвитку?

- Так, вже використовую
- Так, планую використовувати
- Поки що не бачу можливостей
- Взагалі не бачу користі

6. Чи використовують у вашому закладі Профстандарт під час оцінки/атестації?

- Так, активно
- Частково
- Ні
- Не знаю

3. Ставлення до структури документа

7. Чи зручною для вас є структура Професійного стандарту?

- Так
- Частково
- Ні
- Важко відповісти

8. Який розділ Профстандарту вам видався найкориснішим?

- Загальні положення
- Загальні компетентності
- Професійні компетентності
- Показники результативності
- Інше: _____

9. Що, на вашу думку, потребує уточнення в Профстандарті? (відкрите запитання)

4. Професійний розвиток

10. Як часто ви проходите підвищення кваліфікації?

- 1 раз на рік

- 2+ рази на рік
- Раз на кілька років
- Не проходжу взагалі

11. Чи сприяє Профстандарт плануванню індивідуальної траєкторії розвитку?

- Так
- Частково
- Ні
- Не можу відповісти

12. Які компетентності, на вашу думку, найбільше потребують розвитку у вчителів?

- Психолого-педагогічна
- Цифрова
- Інклюзивна
- Комунікаційна
- Інше: _____

5. Вплив та майбутнє

13. Як ви вважаєте, чи вплине новий Стандарт на якість освіти?

- Так, позитивно
- Не змінить ситуацію
- Може створити додаткові труднощі
- Важко сказати

14. Що може заважати втіленню Профстандарту на практиці? (відкрите запитання)

15. Що б ви додали або змінили в цьому документі? (відкрите запитання)

6. Емоційне ставлення

16. Ваше загальне ставлення до Стандарту:

- Позитивне
- Нейтральне
- Негативне

- Ще не сформувалося

17. Чи викликає у вас тривогу запровадження нового Стандарту?

- Так
- Частково
- Ні
- Важко сказати

7. Ініціативність і зміни

18. Чи готові ви ділитися своїм досвідом упровадження Профстандарту з колегами?

- Так
- Частково
- Ні

19. Які форми підтримки були б для вас корисними?

- Онлайн-курси
- Вебінари з прикладами
- Методичні рекомендації
- Індивідуальні консультації
- Інше: _____

20. Що, на вашу думку, допоможе вчителю найкраще адаптуватися до нових вимог? (відкрите запитання)

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Міністерство освіти і науки України. (2024). *Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти»*. <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity>

Конституція України. (1996). Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*, (30), ст. 141.

Закон України "Про освіту". (2017). Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради України*, (38–39), ст. 380.

Закон України "Про професійну (професійно-технічну) освіту". (1998). Закон України від 10 лютого 1998 р. № 103/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*, (32), ст. 215.

Закон України "Про повну загальну середню освіту". (2020). Закон України від 16 січня 2020 р. № 463-IX. *Відомості Верховної Ради України*, (14), ст. 88.

Закон України "Про зайнятість населення". (2012). Закон України від 5 липня 2012 р. № 5067-VI. *Відомості Верховної Ради України*, (24), ст. 243.

Кабінет Міністрів України. (2011). *Національна рамка кваліфікацій: Постанова від 23 листопада 2011 р. № 1341*. Офіційний вісник України, (94), ст. 3410.

Міністерство економіки України. (2021). *Професійний стандарт: загальні вимоги до розроблення і оформлення: Наказ від 12 травня 2021 р. № 919-21*.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Міністерство освіти і науки України. (2020). *Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів професійної (професійно-технічної) освіти на компетентнісній основі: Наказ від 5 серпня 2020 р. № 1009.*

Міністерство соціальної політики України. (2018). *Методика розроблення професійних стандартів: Наказ від 22 січня 2018 р. № 74.*

Державна служба статистики України. (2010). *Національний класифікатор України ДК 003:2010 "Класифікатор професій".*

Державна служба статистики України. (2010). *Національний класифікатор України ДК 009:2010 "Класифікація видів економічної діяльності (КВЕД)".*

Кабінет Міністрів України. (2020). *Про затвердження Концепції розвитку професійно-технічної (професійної) освіти України: Розпорядження від 19 серпня 2020 р. № 1060-р.*

Державна служба якості освіти України. (без дати). *Сучасні тенденції розвитку професійної освіти: Аналітичні матеріали.*

Міністерство економіки України. (без дати). *Положення про розроблення професійних стандартів: Проєкт.*

Конституція України. (1996). Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*, (30), ст. 141.

Закон України "Про освіту". (2017). Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради України*, (38–39), ст. 380.

Закон України "Про професійну (професійно-технічну) освіту". (1998). Закон України від 10 лютого 1998 р. № 103/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*, (32), ст. 215.

Закон України "Про повну загальну середню освіту". (2020). Закон України від 16 січня 2020 р. № 463-IX. *Відомості Верховної Ради України*, (14), ст. 88.

Закон України "Про зайнятість населення". (2012). Закон України від 5 липня 2012 р. № 5067-VI. *Відомості Верховної Ради України*, (24), ст. 243.

Кабінет Міністрів України. (2011). *Національна рамка кваліфікацій: Постанова від 23 листопада 2011 р. № 1341*. Офіційний вісник України, (94), ст. 3410.

Міністерство економіки України. (2021). *Професійний стандарт: загальні вимоги до розроблення і оформлення: Наказ від 12 травня 2021 р. № 919-21*.

Oxford University Press. (1998). *Communicative Methods and Materials in English Language Teaching*. Retrieved from https://elt.oup.com/general_content/ua/cmmelt?srsId=AfmBOoqCadVlriECeP9sBmalIFx6C8P3a-UWJf5G_Cff89FrKtA-UjE&cc=gb&selLanguage=en